

SAOPŠTENJE KOMISIJE

Okvir za državnu pomoć za istraživanje i razvoj i inovacije

(2022/C 414/01)

UVOD

1. Kako bi se spriječilo da državne subvencije naruše konkurenciju na unutrašnjem tržištu i utiču na trgovinu između država članica na način koji je suprotan zajedničkom interesu, članom 107 stav 1 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (u daljem tekstu: Ugovor) utvrđuje se načelo prema kojem je državna pomoć zabranjena. Međutim, u određenim slučajevima državna pomoć može da bude usklađena sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 st. 2 i 3 Ugovora.
2. Ovaj okvir pruža smjernice na osnovu procjene usklađenosti koju je sprovedla Komisija u vezi sa pomoći za promovisanje istraživanja, razvoja i inovacija (u daljem tekstu: „R&D&I“) prema članu 107 stav 3 tačka (c) Ugovora. Prema članu 107 stav 3 tačka (c) Ugovora, mjera pomoći može se proglasiti usklađenom sa unutrašnjim tržištem pod uslovom da su ispunjena dva uslova, pozitivan i negativan. Pozitivan uslov zahtijeva da pomoć mora da omogući razvoj ekonomske djelatnosti. Negativan uslov zahtijeva da pomoć ne smije negativno da utiče na uslove trgovanja u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu.
3. Iako je opšte prihvaćeno da konkurentna tržišta imaju tendenciju da donesu efikasne rezultate u smislu cijena, proizvodnje i korišćenja resursa, u prisustvu tržišnih neuspjeha¹ intervencija države može biti neophodna kako bi se olakšao ili podstakao razvoj određenih ekonomskih aktivnosti koje se bez pomoći ne bi razvile ili se ne bi razvijale istim tempom ili pod istim uslovima, a na taj način se doprinosi pametnom, održivom i inkluzivnom rastu. U kontekstu R&D&I, tržišni nedostaci mogu nastati, na primjer, zato što učesnici na tržištu ne uzimaju nužno ili barem spontano u obzir šire pozitivne efekte za evropsku privredu, smatraju postizanje pozitivnog ekonomskog rezultata pretjerano rizičnim, pa bi se stoga, u nedostatku državne pomoći, uključili u nivo aktivnosti istraživanja i razvoja koja je sa stanovišta društva preniska. Isto tako, u nedostatku državne pomoći, projekti R&D&I mogu trpjeti zbog nedovoljnih finansijakih sredstava, asimetričnih informacija, ili od problema koordinacije među firmama.
4. Stoga, državna pomoć može biti neophodna za jačanje aktivnosti R&D&I u situaciji kada tržište ne uspije samo da postigne efikasne rezultate, čime se olakšava razvoj određenih ekonomskih aktivnosti. Okvir R&D&I se primenjuje na sve tehnologije², industrije i sektore kako bi se osiguralo da pravila ne određuju unaprijed koji putevi istraživanja bi doveli do novih rešenja za proizvode, procese i usluge i da ne narušavaju podsticaje učesnika na tržištu da razvijaju inovativna tehnološka rešenja čak i u

¹ Pojam „tržišni neuspjeh“ odnosi se na situacije u kojima tržišta, prepuštena sami sebi, vjerovatno neće proizvesti efikasne rezultate.

² Između ostalog, pravila imaju za cilj da podrže istraživanje, razvoj i inovacije za aktivnosti digitalizacije, koje se za potrebe ovog okvira shvataju kao uvođenje inovativnih tehnologija koje se sprovode elektronskim uređajima i/ili sistemima koji omogućavaju povećanje funkcionalnosti proizvoda, razvijaju onlajn usluge, modernizuju procesa ili prelaze na poslovne modele koji se zasnivaju na disintermedijaciji proizvodnje roba i pružanja usluga, što na kraju stvara transformativni uticaj. U okviru ovog okvira, istraživanje, razvoj i inovacije za aktivnosti digitalizacije su prihvatljivi za državnu pomoć osim ako ne predstavljaju čistu zamjenu investicija, u kom slučaju su neophodnost i podsticajni efekat pomoći upitni.

prisustvu visokog rizika. Pored toga, podrška koja se pruža u okviru okvira za istraživanje, razvoj i inovacije takođe može doprinijeti održivom oporavku nakon ozbiljnih ekonomskih poremaćaja i podržati napore za jačanje socijalne i ekonomske otpornosti Unije. Pored toga, pomoć za podršku R&D&I će verovatno imati širi pozitivan uticaj od pojedinačnih beneficija za korisnike kojima se pruža pomoć.

5. Državna pomoć za R&D&I može, na primjer, dovesti do pozitivnih efekata kako je definisano u ciljevima ili strategijama Unije, kao što su između ostalog Evropski zeleni plan³, Digitalna strategija⁴, Digitalna decenija⁵ i Evropska strategija za podatke⁶, nova industrijska strategija za Evropu⁷ i njeno ažuriranje⁸, sljedeća generacija EU⁹, Evropska zdravstvena unija¹⁰, novi evropski istraživački prostor za istraživanje i inovacije¹¹, nova akcioni plan o kružnoj ekonomiji¹² ili cilj Unije da postane klimatski neutralna do 2050, između ostalog. U Evropskom zelenom planu, Komisija naglašava da su „nove tehnologije, održiva rešenja i razorne inovacije od ključne važnosti za postizanje ciljeva Evropskog zelenog plana“.
6. U nedavno usvojenom Saopštenju o EIP-u istraživanje i inovacije se identifikuju kao ključni pokretači za podsticanje oporavka Evrope, ubrzavajući zelenu i digitalnu tranziciju. Cilj Saopštenja je povećanje efikasnosti, izvrsnosti i uticaja evropskog sistema istraživanja i inovacija i podrška inovacijama. U tu svrhu, Komisija je predložila da države članice ponovno potvrde cilj ulaganja EU u istraživanje i razvoj od 3 % BDP-a¹³ i da ga ažuriraju kako bi se uzeli u obzir novi prioriteti EU, uključujući novi cilj EU za javna izdavanja od 1,25 % BDP-a, koji države članice treba da ostvare do 2030. godine na način koji koordinira EU, kako bi privikla i stimulisala privatne investicije.

³ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savejtu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona „Evropski zeleni plan“ (COM(2019) 640 final, 11. decembar 2019).

⁴ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – „Izgradnja digitalne budućnosti Evrope“, (COM(2020) 67 final, 19. februar 2020).

⁵ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – „Digitalni kompas 2030: evropska mapa puta za digitalnu deceniju“, (COM(2021), 118 final, 9. mart 2021).

⁶ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – „Evropska strategija za podatke“, (COM(2020) 66 final, 19. februar 2020).

⁷ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – „Nova industrijska strategija za Evropu“, (COM(2020) 102 final, 10. mart 2020).

⁸ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – „Ažuriranje nove industrijske strategije 2020: Izgradnja jačeg jedinstvenog tržišta za oporavak Evrope“, (COM(2021)) 350 final, 5. maj 2021).

⁹ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – „Evropa na djelu: oporavak i priprema za sljedeću generaciju“, (COM(2020) 456 final, 27. maj 2020).

¹⁰ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – „Izgradnja Evropske zdravstvene unije – pripravnost i otpornost“, (COM(2020)724 final, 11. novembar 2020).

¹¹ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – „Novi EIP za istraživanje i inovacije“, (COM(2020) 628 final, 30. septembar 2020).

¹² Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona „Novi akcioni plan o kružnoj ekonomiji za čistiju i konkurentniju Evropu“ (COM(2020) 98 finale, 11. mart 2020).

¹³ Ovaj cilj je odobren u zaključcima Savjeta (Konkurentnost) od 1. decembra 2020.

7. Prema Saopštenju o izgradnji digitalne budućnosti Evrope i Evropskoj strategiji za podatke, potrebno je da se „osigura da digitalna rješenja pomognu Evropi u vlastitom pristupu ka digitalnoj transformaciji, pristupu koji djeluje u interesu građana poštujući evropske vrijednosti”.
8. Novom industrijskom strategijom za Evropu utvrđuje se da su Evropi potrebna „istraživanja i tehnologije, kao i snažno jedinstveno tržište koje ruši prepreke i smanjuje birokratiju”. U njoj se prepoznaje da će „povećanje ulaganja u istraživanje i inovacije, uvođenje i unapređivanje infrastrukture doprinijeti razvoju novih proizvodnih procesa i otvaranju radnih mjesta”.

1. Područje primjene i definicije

1.1. Područje primjene

9. Načela postavljena u ovom okviru primjenjuju se na državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovaciju u svim sektorima na koje se primjenjuje Ugovor¹⁴. Stoga se ovaj okvir primjenjuje i na one sektore koji podliježu posebnim pravilima Unije o državnoj pomoći, osim ako tim pravilima nije propisano drukčije.
10. Finansijska sredstva Unije kojim centralno upravljaju institucije, agencije, zajednička privredna društva ili drugi organi Unije i koja nisu direktno ili indirektno pod kontrolom država članica¹⁵ ne predstavljaju državnu pomoć. Kada se ova finansijska sredstva Unije kombinuju sa državnom pomoći, prilikom određivanja da li se poštuju pragovi za prijavu i maksimalni intenziteti pomoći ili će, u kontekstu ovog okvira, biti predmet ocjene usklađenosti, u obzir će se uzeti samo ta državna pomoć.
11. Pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije privrednim društvima u poteškoćama, kako je definisano za potrebe ovog okvira u Smjernicama Zajednice o državnoj pomoći za spašavanje i restrukturiranje privrednih društava u poteškoćama¹⁶, kako su izmijenjene ili zamijenjene, isključena je iz djelokruga primjene ovog okvira.
12. Prilikom procjene pomoći za istraživanje, razvoj i inovacije u korist korisnika koji je predmet neizmirenog naloga za povraćaj sredstava nakon prethodne odluke Komisije kojom je pomoć proglašava nezakonitom i neusklađenom sa unutrašnjim tržištem, Komisija će uzeti u obzir iznos pomoći koji je potrebno vratiti¹⁷.

1.2. Mjere pomoći koje su obuhvaćene ovim okvirom

13. Komisija je utvrdila niz mjera istraživanja, razvoja i inovacija za koje državna pomoć, pod određenim uslovima, može biti usklađena sa unutrašnjim tržištem:
 - (a) *pomoć za projekte istraživanja i razvoja*, u kojima je dio projekta istraživanja za koji se prima pomoć obuhvaćen kategorijama fundamentalnog istraživanja i primijenjenog istraživanja, pri čemu se primijenjeno istraživanje može podijeliti na industrijsko istraživanje i eksperimentalni razvoj¹⁸. Takva pomoć uglavnom je usmjerena na tržišni neuspjeh povezan sa pozitivnim spoljnim efektima (prelivanje znanja), ali može se odnositi i na tržišni neuspjeh uzrokovan nepotpunim ili asimetričnim informacijama ili (uglavnom u okviru projekata saradnje) neuspješnom koordinacijom;

¹⁴ Ovaj se okvir ne primjenjuje na povlašćene poreske režime za patente.

¹⁵ Uključujući sredstva obezbijeđena u okviru programa Horizont Evropa ili Digitalna Evropa.

¹⁶ Saopštenje Komisije, „Smjernice Zajednice o državnoj pomoći za spašavanje i restrukturiranje privrednih društava u teškoćama“ (SL C 244, 1.10.2004., str. 2).

¹⁷ Vidjeti presudu Prvostepenog suda od 13. septembra 1995.godine, *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH* protiv Komisije, spojeni predmeti T-244/93 i T-486/93, ECLI:EU:T:1995:160.

¹⁸ Komisija smatra da je korisno zadržati različite kategorije aktivnosti istraživanja i razvoja, nezavisno od činjenice da te aktivnosti više slijede interaktivni nego linearni model.

- (b) *pomoć za studije izvodljivosti* povezane sa projektima istraživanja i razvoja, koja je namijenjena otklanjanju tržišnih neuspjeha povezanih prvenstveno sa nepotpunim i asimetričnim informacijama;
- (c) *pomoć za izgradnju i nadgradnju istraživačkih infrastruktura*, kojom se uglavnom rješava tržišni neuspjeh uzrokovan problemima u koordinaciji. Visokokvalitetne istraživačke infrastrukture sve su potrebnije za revolucionarna istraživanja jer privlače talentovane stručnjake iz cijelog svijeta, a neophodne su na primjer za informaciono-komunikacione tehnologije, kao i ključne generičke tehnologije¹⁹. Visoki početni troškovi ulaganja za nabavku najsavremenijih naučnih objekata i opreme koja se koristi za istraživačke aktivnosti u ranoj fazi, pretežno od strane naučne zajednice, često onemogućavaju pronalaženje potrebnih finansijskih sredstava na tržištu;
- (d) *pomoć za izgradnju i nadogradnju infrastruktura za testiranje i eksperimentiranje* uglavnom se odnose na tržišni neuspjeh koji proizlazi iz nepotpunih i asimetričnih informacija ili nedostatka koordinacije. Izgradnja ili nadogradnja najsavremenije infrastrukture za testiranje i eksperimentiranje uključuje visoke početne troškove ulaganja, što zajedno sa neizvjesnom bazom korisnika može otežati pristup finansiranju. Pristup infrastruktura za testiranje i eksperimentiranje koje se javno finansiraju mora se omogućiti većem broju korisnika na transparentnoj i nediskriminatornoj osnovi i u skladu sa tržišnim uslovima. Kako bi se korisnicima olakšao pristup infrastrukturi za testiranje i eksperimentiranje, njihove se korisničke naknade mogu smanjiti u skladu sa drugim odredbama ovoga Okvira ili Regulative (EU) br. 651/2014²⁰ ili Regulative o *de minimis* pomoći²¹;
- (e) *pomoć za inovacione aktivnosti*, koja je uglavnom usmjerena na tržišne nedostatke povezane sa pozitivnim spoljnim efektima (prelivanje znanja), problemima u koordinaciji i, u manjoj mjeri, asimetričnim informacijama. U slučaju malih i srednjih privrednih društava (MSP) takva pomoć za inovacije može se dodjeljivati za pribavljanje, potvrđivanje i odbranu patenata i druge nematerijalne imovine, za upućivanje visokokvalifikovanog osoblja na rad i za korišćenje savjetodavnih usluga i usluga podrške za inovacije, na primjer usluge koje pružaju organizacije za istraživanje i širenje znanja, istraživačke infrastrukture, infrastrukture za testiranje i eksperimentisanje ili klasteri inovacija;
- (f) *pomoć za inovacije procesa i organizacije poslovanja*, koje su uglavnom usmjerene na tržišne nedostatke povezane sa pozitivnim spoljnim efektima (prelivanje znanja), problemima u koordinaciji i, u manjoj mjeri, asimetričnim informacijama. Ove mjere pomoći mogu se dodijeliti uglavnom MSP-a. Pomoć velikim privrednim društvima biće usklađena samo ako oni efikasno surađuju sa barem jednim MSP-em u aktivnostima kojima je dodijeljena pomoć;
- (g) *pomoć za inovativne klustere*, koja je usmjerena na rješavanje tržišnih neuspjeha koji su povezani sa problemima u koordinaciji koji sprečavaju razvoj klastera ili ograničavaju interakciju i protok znanja unutar klastera i između klastera. Državna pomoć mogla bi da doprinese rješavanju tog problema, prvo, tako što će podržati ulaganje u otvorene i zajedničke infrastrukture za inovativne klustere, i, drugo, tako što će podržati rad klastera u cilju jačanja saradnje, umrežavanja i učenja. Država članica trebala bi propisno opravdati operativnu pomoć za klustere, posebno ako traje duže od deset godina. Naknade koje se naplaćuju za korišćenje objekata inovativnog klastera i za

¹⁹ Ključne generičke tehnologije definisane su i utvrđene u Saopštenju Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomsko-socijalnom komitetu i Komitetu regiona „Evropska strategija za ključne generičke tehnologije – most prema rastu i novim radnim mjestima”, COM(2012) 341 konačna verzija, 26.6.2012.

²⁰ Regulative Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o proglašenju određenih kategorija pomoći usklađenih sa unutrašnjim tržištem u primjeni članova 107 i 108 Ugovora (SL L 187, 26.6.2014, str. 1).

²¹ Regulative Komisije (EU) br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni članova 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na *de minimis* pomoć (SL L 352, 24.12.2013, str. 1).

učešće u aktivnostima inovativnog klastera moraju odgovarati tržišnoj cijeni ili odražavati njihove troškove (uključujući razumnu maržu). Kako bi se olakšao pristup objektima inovativnog klastera ili učešće u aktivnostima inovativnog klastera, pristup se može ponuditi po sniženim cijenama u skladu sa drugim odredbama ovog okvira ili Regulative (EU) br. 651/2014²² ili sa pravilima Regulative o de minimis pomoći²³ koja se primenjuju na korisnike usluga koje pruža inovativni klaster.

14. Države članice moraju da prijave pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije u skladu sa članom 108 stav 3 Ugovora, osim mjera koje ispunjavaju uslove propisane Regulative o grupnom izuzeću koju je Komisija donijela u skladu sa članom 1 Regulative Savjeta (EU) br. 2015/1588²⁴.
15. Ovim okvirom utvrđeni su kriterijumi usklađenosti za šeme pomoći i individualnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije za koje važi obaveza prijavljivanja i koje treba procijeniti na osnovu člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora.²⁵

1.3. Definicije

16. Za potrebe ovog okvira primjenjuju se sljedeće definicije:

- (a) „*ad hoc* pomoć” je pomoć koja nije dodijeljena na osnovu šeme pomoći;
- (b) „pomoć” je svaka mjera koja ispunjava kriterijume iz člana 107 stav 1 Ugovora;
- (c) „intenzitet pomoći” je bruto iznos pomoći izražen kao procenat opravdanih troškova, prije odbitka poreza ili drugih dažbina. Ako se pomoć ne dodjeljuje u obliku bespovratnog sredstva, iznos pomoći jednak je ekvivalentu bespovratnog sredstva. Pomoć koja se isplaćuje u više rata diskontuje se na njenu vrijednost na dan dodjele. Kamatna stopa koja se koristi za tu svrhu je diskontna stopa²⁶ koja važi na dan dodjele. Intenzitet pomoći izračunava se pojedinačno za svakog korisnika pomoći;
- (d) „šema pomoći” je svaki akt na osnovu kojeg se može, bez potrebe za daljim mjerama za sprovođenje, dodijeliti individualna pomoć privrednim društvima koja su utvrđena u aktu na uopšten i apstraktan način, kao i svaki akt na osnovu kojeg se pomoć koja nije povezana sa određenim projektom može dodijeliti jednom privrednom društvu ili više njih;
- (e) „primijenjeno istraživanje” je industrijsko istraživanje, eksperimentalni razvoj ili njihova kombinacija;
- (f) „van dohvata ruke” znači da se uslovi transakcije između ugovornih strana ne razlikuju od onih koji bi bili utvrđeni između nezavisnih privrednih društava i ne sadrže nijedan element nedozvoljenog dogovaranja. Za svaku transakciju koja proizilazi iz otvorenog, transparentnog i nediskriminatornog postupka smatra se da ispunjava načelo „van dohvata ruke”;
- (g) „datum dodjele pomoći” je datum na koji je na osnovu važećeg domaćeg pravnog režima korisniku dodijeljeno zakonsko pravo da primi pomoć;

²² Regulativa Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o proglašenju određenih kategorija pomoći usklađenih sa unutrašnjim tržištem u primjeni članova 107 i 108 Ugovora (SL L 187, 26.6.2014, str. 1).

²³ Regulativa Komisije (EU) br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni članova 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na de minimis pomoć (SL L 352, 24.12.2013, str. 1).

²⁴ Regulativa Savjeta (EU) br. 2015/1588 od 13. jula 2015. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na određene kategorije horizontalne državne pomoći (SL L 248, 24.9.2015, str. 1), sa izmjenama i dopunama Regulative Savjeta (EU) 2018/1911 od 26. novembra 2018. Godine.(SL L 311, 7.12.2018, str. 8).

²⁵ Kriteriji za analizu usklađenosti sa unutrašnjim tržištem državne pomoći za promovisanje izvršenja važnih projekata od zajedničkog evropskog interesa, uključujući pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije, procijenjene na osnovu člana 107 stav 3 tačke (b) Ugovora, utvrđeni su u posebnoj Saopštenju Komisije.

²⁶ Vidjeti Saopštenje Komisije o reviziji metode utvrđivanja referentnih i diskontnih stopa (SL C 14, 19.1.2008., str. 6.).

- (h) „efikasna saradnja” je saradnja između najmanje dvije nezavisne strane u cilju razmjene znanja ili tehnologije, odnosno ostvarivanja zajedničkog cilja na osnovu podjele rada, pri čemu strane zajednički utvrđuju obim projekta saradnje, doprinose njegovom sprovođenju i dijele njegove rizike i rezultate. Jedna ili više strana može snositi cjelokupne troškove projekta i tako smanjiti finansijski rizik projekta za druge strane. Ugovoreno istraživanje i pružanje usluga istraživanja ne smatraju se oblicima saradnje;
- (i) „plan evaluacije” je dokument koji obuhvata jednu ili više šema pomoći i koji sadrži najmanje sljedeće elemente: ciljeve koji se vrednuju, pitanja za evaluaciju, indikatore rezultata, predviđeni metod za sprovođenje evaluacije, zahtjeve za prikupljanje podataka, predloženi vremenski okvir za evaluaciju, uključujući datum podnošenja privremenih i konačnih izveštaja o evaluaciji, opis nezavisnog organa koje će izvršiti evaluaciju ili kriterijume koji će se koristiti za njegov izbor i načine na koje će se evaluacija učiniti javno dostupnom;
- (j) „ekskluzivni razvoj” je javna nabavka usluga istraživanja i razvoja od koje sve koristi stiče isključivo organ naručilac ili subjekt naručilac i koje može koristiti za obavljanje sopstvenih poslova pod uslovom da za njih plati punu naknadu;
- (k) „eksperimentalni razvoj” je sticanje, kombinovanje, oblikovanje i upotreba postojećih naučnih, tehnoloških, poslovnih i drugih relevantnih znanja i vještina u cilju razvoja novih ili poboljšanih proizvoda, procesa ili usluga, uključujući digitalne proizvode, procese ili usluge u bilo kojoj oblasti, tehnologiji, industriji ili sektoru (uključujući, ali ne ograničavajući se na digitalne industrije i tehnologije, kao što su na primjer super-računari, kvantne tehnologije, blockchain tehnologija, vještačka inteligencija, sajber bezbjednost, velike podatke i tehnologije računarstva u oblaku ili računarstva na ivici). To može uključivati i, na primjer, aktivnosti u cilju konceptualnog definisanja, planiranja i dokumentovanja novih proizvoda, procesa ili usluga. Eksperimentalni razvoj može obuhvatati izradu prototipova, demonstraciju, pilot-projekte, testiranje i validaciju novih ili poboljšanih proizvoda, procesa ili usluga u okruženju koje odražava realne uslove iz stvarnog života gdje je osnovni cilj ostvarenje daljih tehničkih poboljšanja proizvoda, procesa ili usluga koji nisu u velikoj mjeri ustaljeni. To može uključivati i razvoj tržišno upotrebljivog prototipa ili pilot-projekta koji je nužno konačni tržišni proizvod, a preskupo ga je proizvesti da bi se upotrebljavao samo u svrhu demonstracije i validacije. Eksperimentalni razvoj ne uključuje redovne ili periodične izmjene postojećih proizvoda, proizvodnih linija, proizvodnih procesa, usluga i drugih tekućih aktivnosti, čak i ako te izmjene mogu podrazumijevati poboljšanja;
- (l) „studija izvodljivosti” je evaluacija i analiza potencijala projekta, čiji je cilj da podrži proces donošenja odluka objektivnim i racionalnim otkrivanjem njegovih snaga i slabosti, mogućnosti i prijetnji (SWOT), kao i da utvrdi resurse potrebne za njegovo sprovođenje i konačno njegove izgleda da bude uspješan;
- (m) „potpuna alokacija” znači da istraživačka organizacija, istraživačka infrastruktura ili javni kupac uživaju sve ekonomske koristi od prava intelektualne svojine zadržavanjem prava da njima neograničeno raspoložu, naročito pravom vlasništva i pravom na licencu. To može biti i slučaj kada istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura (odnosno, javni kupac) odluči da zaključi dalje ugovore u vezi sa tim pravima, uključujući i davanje licence za ista partneru u saradnji (odnosno, privrednim društvima);
- (n) „fundamentalno istraživanje” je eksperimentalni ili teorijski rad koji se prvenstveno obavlja kako bi se stekla nova znanja o osnovnim uzrocima fenomena i vidljivih činjenica, bez predviđene direktne tržišne primjene ili upotrebe;
- (o) „bruto ekvivalent bespovratnih sredstava” je iznos pomoći ako je pomoć korisniku dodijeljena u obliku bespovratnih sredstava, prije svakog odbitka poreza ili drugih dažbina;
- (p) „visokokvalifikovano osoblje” je osoblje sa diplomom tercijarnog obrazovanja i najmanje pet godina odgovarajućeg profesionalnog iskustva, koje može uključivati i doktorsko obrazovanje;

- (q) „individualna pomoć” je pomoć dodijeljena određenom privrednom društvu i uključuje *ad hoc* pomoć i pomoć dodijeljenu na osnovu šeme pomoći;
- (r) „industrijsko istraživanje” je planirano istraživanje ili kritički pregled u cilju sticanja novih znanja i vještina za razvoj novih proizvoda, procesa ili usluga odnosno za postizanje značajnog poboljšanja postojećih proizvoda, procesa ili usluga, uključujući digitalne proizvode, procese ili usluge u bilo kojoj oblasti, tehnologiji, industriji ili sektoru (uključujući, ali ne ograničavajući se na digitalne industrije i tehnologije, kao što su na primjer super-računari, kvantne tehnologije, blockchain tehnologija, vještačka inteligencija, sajber bezbijednost, velike podatke i tehnologije računarstva u oblaku). Industrijsko istraživanje obuhvata stvaranje sastavnih djelova složenih sistema i može uključivati izradu prototipova u laboratorijskom okruženju ili u okruženju sa simuliranim interfejsima postojećih sistema, kao i pilot-linijama, ako je to neophodno za industrijsko istraživanje, a naročito za validaciju generičke tehnologije;
- (s) „savjetodavne usluge za inovacije” su konsultantske usluge, pomoć ili obuka u oblastima prenosa znanja, sticanja, zaštite ili eksploatacije nematerijalnih dobara ili primjene standarda i propisa koji ih obuhvataju, kao i konsultantske usluge, pomoć ili obuka o uvođenju ili upotrebi inovativnih tehnologija i rješenja (uključujući digitalne tehnologije i rješenja);
- (t) „inovativni klasteri” su strukture ili organizovane grupe nezavisnih strana (kao što su inovativna novoosnovana privredna društva, mala, srednja i velika privredna društva, kao i organizacije za istraživanje i širenje znanja, istraživačke infrastrukture, infrastrukture za testiranje i eksperimentisanje, centri za digitalne inovacije, nprofitne organizacije i drugi povezani privredni subjekti) osnovanih da podstiču inovativne djelatnosti i nove načine saradnje, kao što su digitalni načini, zajedničko korišćenje i/ili promocija zajedničkog korišćenja objekata i razmjene znanja i stručnosti, kao i efikasnim doprinosom prenosu znanja, umrežavanju, širenju informacija i saradnji među privrednim društvima i drugim organizacijama u klasteru²⁷;
- (u) „usluge podrške inovacijama” znači pružanje kancelarijskog prostora, banaka podataka, usluga računarstva u oblaku i usluga skladištenja podataka, biblioteka, istraživanja tržišta, laboratorija, obilježavanja kvaliteta, testiranja, eksperimentisanja i sertifikacije ili drugih srodnih usluga, uključujući one usluge koje pružaju organizacije za istraživanje i širenje znanja, istraživačke infrastrukture, infrastrukture za testiranje i eksperimentisanje ili inovativni klasteri, u cilju razvoja efikasnijih ili tehnološki naprednijih proizvoda, procesa ili usluga, uključujući primjenu inovativnih tehnologija i rešenja (uključujući digitalne tehnologije i rešenja);
- (v) „nematerijalna imovina” je imovina koja nema fizički ili finansijski oblik, kao što su patenti, licence, tehnološko znanje i iskustvo ili druga vrsta intelektualne svojine;
- (w) „prenos znanja” je svaki proces čiji je cilj sticanje, prikupljanje i razmjena eksplicitnog i prećutnog znanja, uključujući vještine i sposobnosti kao u privrednim tako i neprivrednim djelatnostima, kao što su istraživačka saradnja, konsalting, licenciranje, osnivanje novih privrednih društava, objavljivanje i mobilnost istraživača i drugog osoblja uključenog u te aktivnosti. Pored naučnog i tehnološkog znanja, prenos znanja uključuje i druge vrste znanja, kao što su znanje o upotrebi standarda i propisa koji ih sadrže, kao i o uslovima u stvarnim radnim okruženjima i metodama za inovaciju u organizaciji, kao i upravljanje znanjem koje se odnosi na utvrđivanje, sticanje, zaštitu, odbranu i iskorišćavanje nematerijalne imovine;

²⁷ Centri za digitalne inovacije (uključujući i evropske centre za digitalne inovacije podržane u okviru programa Digitalna Evropa sa centralnim upravljanjem), čiji je cilj da podstaknu široku primjenu digitalnih tehnologija kao što su, između ostalih, vještačka inteligencija, računarstvo visokih performansi i sajber bezbijednost u industriji (posebno u MSP-ima) i organizacijama javnog sektora, mogu se sami po sebi smatrati inovativnim klasterom u smislu ovog okvira, u zavisnosti od posebnih ciljeva kojima se teži ili aktivnosti/funkcionalnosti koje nudi Centar za digitalne inovacije.

- (x) „velika privredna društva” su privredna društva koja nijesu obuhvaćena definicijom malih i srednjih privrednih društava;
- (y) „neto dodatni troškovi” predstavljaju razliku između očekivanih neto sadašnjih vrijednosti projekta ili djelatnosti kojima je dodijeljena pomoć i održivog hipotetičkog ulaganja koje bi korisnik izvršio da nije bilo pomoći;
- (z) „inovacija u organizaciji”²⁸ predstavlja implementaciju nove organizacione metode na nivou privrednog društva (na nivou grupe u datom industrijskom sektoru u EEP), organizacije radnog mjesta ili spoljnih odnosa, uključujući, na primjer korišćenje nove ili inovativne digitalne tehnologije. Iz ove definicije isključene su promjene koje se zasnivaju na organizacionim metodama koje privredno društvo već primjenjuje, promjene upravljačke strategije, spajanja i akvizicije, prestanak upotrebe procesa, jednostavna kapitalna zamjena ili proširenje, promjene nastale isključivo kao posljedica promjene cijena faktora, prilagođavanje, lokalizacija, redovne, sezonske i druge ciklične promjene, kao i trgovanje novim ili značajno unaprijeđenim proizvodima
- (aa) „troškovi osoblja” su troškovi istraživača, tehničara i drugog pomoćnog osoblja u mjeri u kojoj su zaposleni na odgovarajućem projektu ili djelatnosti;
- (bb) „predkomercijalna nabavka” je javna nabavka usluga istraživanja i razvoja kada organ naručilac ili subjekt naručilac ne zadržava sve rezultate i koristi od ugovora isključivo za sebe da bi ih koristio u sopstvenim poslovima, već ih dijeli sa pružaocima pod tržišnim uslovima. Ugovor, čiji predmet spada pod jednu ili više kategorija istraživanja i razvoja utvrđenih u ovom okviru, mora biti vremenski ograničen i može uključivati razvoj prototipova ili ograničenih količina prvih proizvoda ili usluga u obliku probne serije. Kupovina komercijalnih količina proizvoda ili usluga ne smije biti predmet istog ugovora;
- (cc) „inovacija procesa”²⁹ predstavlja implementaciju nove ili znatno poboljšane metode proizvodnje ili isporuke (uključujući značajne promjene u tehnikama, opremi ili softveru) na nivou privrednog društva (na nivou grupe u datom industrijskom sektoru u EEP) uključujući, na primjer korišćenje novih ili inovativnih digitalnih tehnologija ili rješenja. Iz ove definicije isključene su manje izmjene ili poboljšanja, povećanja proizvodnih ili uslužnih kapaciteta dodavanjem proizvodnih ili logističkih sistema koji su veoma slični onima koji se već koriste, prestanak upotrebe procesa, jednostavna kapitalna zamjena ili proširenje, promjene nastale isključivo kao posljedica promjene cijena faktora, prilagođavanje, lokalizacija, redovne, sezonske i druge ciklične promjene, kao i trgovanje novim ili znatno unaprijeđenim proizvodima;
- (dd) „projekat istraživanja i razvoja” je operacija koja uključuje aktivnosti koje obuhvataju jednu ili više kategorija istraživanja i razvoja definisanih u ovom okviru, a namijenjena je obavljanju nedjeljivog zadatka precizne ekonomske, naučne ili tehničke prirode sa jasno prethodno definisanim ciljevima. Projekat istraživanja i razvoja može se sastojati od nekoliko radnih paketa, aktivnosti ili usluga i uključuje jasne ciljeve, aktivnosti koji će se sprovesti radi ostvarivanja tih ciljeva (uključujući njihove očekivane troškove) i konkretne rezultate za utvrđivanje ishoda tih aktivnosti i njihovo upoređivanje sa odgovarajućim ciljevima. Kada se dva ili više projekata istraživanja i razvoja ne mogu jasno razdvojiti jedan od drugog, a naročito kada nije vjerovatno da ti projekti svaki posebno mogu ostvariti tehnološki uspjeh, smatraju se jednim projektom;
- (ee) „avans koji se vraća” je zajam za projekat koji se isplaćuje u jednoj ili više rata, a uslovi njegovog vraćanja zavise od rezultata projekta;

²⁸ Inovacija u organizaciji može takođe uključiti socijalnu inovaciju pod uslovom da su aktivnosti socijalne inovacije obuhvaćene definicijom.

²⁹ Inovacija procesa može takođe uključiti socijalnu inovaciju pod uslovom da su aktivnosti socijalne inovacije obuhvaćene definicijom.

- (ff) „organizacija za istraživanje i širenje znanja” ili „istraživačka organizacija” je subjekt (kao što su univerziteti ili istraživački instituti, agencije za prenos tehnologije, posrednici za inovacije, fizička lica ili virtuelni saradnički subjekti usmjereni na istraživanje), bez obzira na njegov pravni status (organizovan na osnovu javnog ili privatnog prava) odnosno način finansiranja, čiji je primarni cilj da nezavisno sprovodi fundamentalno istraživanje, industrijsko istraživanje ili eksperimentalni razvoj ili da detaljno širi rezultate tih aktivnosti, putem predavanja, objavljivanja ili prenosa znanja. Ukoliko takav subjekt obavlja i privredne djelatnosti, finansiranje, troškovi i prihodi tih privrednih djelatnosti moraju se knjižiti odvojeno. Privredna društva koja mogu imati odlučujući uticaj na takav subjekt, na primjer u svojstvu akcionara ili članova, ne smiju imati povlašćeni pristup rezultatima istraživanja koje subjekt proizvede;
- (gg) „istraživačka infrastruktura” su objekti, resursi i sa tim povezane usluge koje naučna zajednica upotrebljava za sprovođenje naučnih istraživanja u svojim oblastima i obuhvata naučnu opremu ili skup instrumenata, resurse koji se zasnivaju na znanju kao što su zbirke, arhivi ili strukturisani naučni podaci, omogućavajući informacije i infrastrukture koje se zasnivaju na komunikacionim tehnologijama, kao što su mreža, računarska, softverska i komunikaciona infrastruktura, kao i sva druga sredstva jedinstvene prirode koja su neophodna za sprovođenje istraživanja. Takve infrastrukture mogu biti „na jednom mjestu” ili „distribuirane” (organizovana mreža resursa)³⁰;
- (hh) „upućivanje na rad” je privremeno zapošljavanje osoblja od strane korisnika sa pravom osoblja da se vrati kod prethodnog poslodavca;
- (ii) „mala i srednja privredna društva” ili „MSP”, „mala privredna društva” i „srednja privredna društva” su privredna društva koja ispunjavaju kriterijume propisane u Preporuci Komisije o definiciji mikro, malih i srednjih privrednih društava³¹;
- (jj) „početak radova” ili „početak projekta” je početak aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija ili prvi sporazum između korisnika i izvođača da se sprovede projekat, zavisno od toga šta je prvo. Pripremni radovi kao što su pribavljanje dozvola i sprovođenje studija izvodljivosti ne smatraju se početkom radova;
- (kk) „materijalna imovina” označava imovinu koja se sastoji od zemljišta, zgrada i postrojenja, mašina i opreme;
- (ll) „infrastruktura za testiranje i eksperimentisanje”³² označava objekte, opremu, kapacitete i resurse, kao što su testne stanice, pilot linije, demonstratori, objekti za testiranje ili žive laboratorije, i povezane usluge podrške koje uglavnom koriste preduzeća, posebno MSP, koja traže podršku za testiranje i eksperimentisanje, u cilju razvoja novih ili unaprijeđenih proizvoda, procesa i usluga, kao i sa ciljem testiranja i unaprijeđenja tehnologije i ostvarivanja napretka kroz industrijska istraživanja i eksperimentalni razvoj. Pristup infrastrukturama za testiranje i eksperimentisanje koje se javno finansiraju otvoren je za više korisnika i mora biti odobren na transparentnoj i nediskriminatornoj osnovi u skladu sa tržišnim uslovima.

2. Državna pomoć u smislu člana 107 stav 1 Ugovora

17. U načelu svaka mjera koja ispunjava kriterijume iz člana 107 stav 1 Ugovora predstavlja državnu pomoć. Dok se u posebnom sopštenju Komisije o pojmu državne pomoći pojašnjava šta Komisija uopšteno podrazumijeva pod pojmom državne pomoći, u ovom odjeljku razmatraju se situacije do

³⁰ Vidjeti član 2 stav (a) Regulative Savjeta (EZ) br. 723/2009 od 25. juna 2009. godine o pravnom okviru Zajednice za Konzorcijum evropskih istraživačkih infrastruktura (ERIC) (SL L 206, 8.8.2009, str. 1).

³¹ Preporuka Komisije od 6. maja 2003. godine o definiciji mikro, malih i srednjih privrednih društava (SL L 124, 20.5.2003, str. 36).

³² Infrastrukture za testiranje i eksperimentisanje takođe mogu biti poznate pod pojmom tehnološke infrastrukture, vidjeti Radni dokument osoblja Komisije, „Tehnološke infrastrukture”, SVD(2019) 158 final, 8. april 2019.

kojih obično dolazi u oblasti aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija, ne dovodeći u pitanje tumačenje Suda pravde Evropske unije.

2.1. Organizacije za istraživanje i širenje znanja i istraživačke infrastrukture kao primaoci državne pomoći

18. Organizacije za istraživanje i širenje znanja (u daljem tekstu: istraživačke organizacije) i istraživačke infrastrukture primaoci su državne pomoći ako njihovo javno finansiranje ispunjava sve uslove iz člana 107 stav 1 Ugovora. U skladu sa sopštenjem Komisije³³ o pojmu državne pomoći, i u skladu sa sudskom praksom Suda pravde, korisnik mora da se kvalifikuje kao privredno društvo, ali ta kvalifikacija ne zavisi od njegovog pravnog statusa, odnosno od toga da li je organizovan u skladu sa javnim ili privatnim pravom, ili od njegove ekonomske prirode, odnosno od toga nastoji li da ostvari dobit ili ne. Ono što je odlučujuće za ispunjavanje kvalifikacija iz definicije privrednog društva jeste činjenica da li obavlja privrednu djelatnost koja se sastoji od ponude proizvoda ili usluga na određenom tržištu³⁴.

2.1.1. Javno finansiranje neprivrednih djelatnosti

19. Ukoliko isti subjekt obavlja i privredne i neprivredne djelatnosti, javno finansiranje neprivrednih djelatnosti neće biti obuhvaćeno članom 107 stav 1 Ugovora, ako se dvije vrste djelatnosti i njihovi troškovi, finansiranje i prihodi mogu jasno odvojiti kako bi se efikasno spriječilo unakrsno subvencionisanje privredne djelatnosti. Kao dokaz o pravilnom raspoređivanju troškova, finansiranja i prihoda mogu služiti godišnji finansijski izvještaji odgovarajućeg subjekta.

20. Komisija smatra da su sljedeće djelatnosti po pravilu neprivredne:

(a) osnovne djelatnosti istraživačkih organizacija i istraživačkih infrastruktura, naročito:

- i. obrazovanje u cilju većeg broja kvalifikovanih ljudskih resursa. U skladu sa sudskom praksom³⁵ i praksom donošenja odluka Komisije³⁶, a kako je objašnjeno u Saopštenju o pojmu državne pomoći i Saopštenju o uslugama od opšteg ekonomskog interesa³⁷, javno obrazovanje organizovano u okviru nacionalnog obrazovnog sistema, koje se uglavnom ili u potpunosti finansirana od strane države i pod nadzorom je države smatra se neprivrednom djelatnošću³⁸;
- ii. nezavisno istraživanje i razvoj za više znanja i bolje razumijevanje, uključujući saradnju u oblasti istraživanja i razvoja pri čemu istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura efikasno saraduju³⁹;

³³ Evropska komisija, „Saopštenje Komisije o pojmu državne pomoći kako je navedeno u članu 107 stav 1 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije“ (SL C 262, 19.7.2016, str. 1).

³⁴ Vidjeti presudu Suda pravde od 16. juna 1987. godine, Komisija protiv Italije, C-118/85, ECLI:EU:C:1987:283, stav 7; Presuda Suda pravde od 18. juna 1998. godine, Komisija protiv Italije, C-35/96, ECLI:EU:C:1998:303, stav 36; Presuda Suda pravde od 19. februara 2002. godine, Vouters, C-309/99, ECLI:EU:C:2002:98, stav 46.

³⁵ Videti presudu Suda pravde od 27. septembra 1988. godine, Humble i Edel, C-263/86, ECLI:EU:C:1988:451, st. 9-10, 15-18; Presuda Suda pravde od 7. decembra 1993. godine, Virth, C-109/92, ECLI:EU:C:1993:916, stav 15.

³⁶ Vidjeti na primjer predmete NN54/2006, *Přerov logistics College*, i N 343/2008, *Individualna pomoć visokoj školi u mjestu Nyíregyháza za razvoj Centra znanja u regionu Partium*.

³⁷ Vidjeti st. 26 - 29 Saopštenja Komisije o primjeni pravila Evropske unije o državnoj pomoći na nakandu koja se dodjeljuje za pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa (SL C 8, 11.1.2012, str. 4).

³⁸ Obuka radne snage, u smislu pravila državne pomoći za pomoć za usavršavanje, ne ispunjava uslove za neprivrednu osnovnu djelatnost istraživačkih organizacija.

³⁹ Pružanje usluga istraživanja i razvoja, kao i istraživanje i razvoj koji se obavljaju u ime privrednih društava, ne smatraju se za nezavisno istraživanje i razvoj.

- iii. široko širenje rezultata istraživanja pod neisključivim i nediskriminatorskim uslovima, na primjer putem nastave, baza podataka otvorenog pristupa, javnih publikacija ili računarskim programima sa otvorenim kodom;
 - (b) djelatnosti prenosa znanja, ako ih sprovodi istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura (uključujući njihova odjeljenja ili filijale) ili se sprovode zajedno sa drugim takvim subjektima ili u ime drugih takvih subjekata, pri čemu se sva dobit od takvih djelatnosti ponovno ulaže u osnovne djelatnosti istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture. Neprivredna priroda tih djelatnosti ne dovodi se u pitanje ugovaranjem pružanja odgovarajućih usluga trećim licima putem otvorenih tendera.
21. Ukoliko se istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura koristi i za privredne i za neprivredne djelatnosti, na javno finansiranje primjenjuju se pravila o državnoj pomoći samo u obimu u kojem se njime pokrivaju troškovi povezani sa privrednim djelatnostima⁴⁰. Ukoliko se istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura koristi gotovo isključivo za neprivrednu djelatnost, njeno finansiranje može biti u potpunosti isključeno iz područja primjene pravila o državnoj pomoći⁴¹, pod uslovom da je ekonomska upotreba isključivo sporedne prirode, to jeste da odgovara djelatnosti koja je direktno povezana sa radom istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture i neophodna za taj rad, ili je neodvojivo povezana sa njenom glavnom neekonomskom upotrebom, i ograničenog je obima. Za potrebe ovog okvira, Komisija smatra da je to slučaj ako privredne djelatnosti upotrebljavaju potpuno iste inpute (npr. materijal, oprema, rad i osnovna sredstva) kao i neprivredne djelatnosti, a kapacitet koji se svake godine dodjeljuje tim privrednim djelatnostima ne prelazi 20 % ukupnog godišnjeg kapaciteta predmetnog subjekta.

2.1.2. Javno finansiranje privrednih djelatnosti istraživačkih organizacija i istraživačkih infrastruktura

22. Ne dovodeći u pitanje tačku 21, ako se istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture upotrebljavaju za obavljanje privrednih djelatnosti, kao što je iznajmljivanje opreme ili laboratorija privrednim društvima, pružanje usluga privrednim društvima ili sprovođenje ugovorenog istraživanja, javno finansiranje tih privrednih djelatnosti generalno se smatra državnom pomoći.
23. Međutim, Komisija neće smatrati istraživačku organizaciju ili istraživačku infrastrukturu korisnikom državne pomoći ako djeluje samo kao posrednik koji prenosi na krajnje primaoce cjelokupno javno finansiranje i svaku prednost stečenu takvim finansiranjem. To je generalno slučaj kada:
- (a) javno finansiranje i svaka prednost stečena takvim finansiranjem mogu da se izmjere i dokažu i kada postoji odgovarajući mehanizam kojim se obezbjeđuje da se u potpunosti prenese na krajnje primaoce, na primjer kroz snižene cijene; i
 - (b) posredniku se ne dodjeljuje nikakva dodatna prednost jer se bira na osnovu otvorenog tenderskog postupka ili jer je javno finansiranje dostupno svim subjektima koji ispunjavaju potrebne objektivne uslove, tako da kupci, kao krajnji primaoci, imaju pravo da dobiju ekvivalentne usluge od bilo kojeg odgovarajućeg posrednika.

⁴⁰ Kada se istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura finansira i iz javnih i iz privatnih izvora, Komisija smatra da je to slučaj ako javno finansiranje dodijeljeno predmetnom subjektu za određeni računovodstveni period premašuje troškove neprivrednih djelatnosti nastale u tom periodu.

⁴¹ Budući da istraživačka zajednica obavljanjem pomoćnih privrednih djelatnosti omogućava poboljšanje i unaprjeđenje stručnosti i znanja koja se mogu upotrebljavati za obavljanje primarnih privrednih djelatnosti istraživačkih organizacija ili istraživačkih infrastruktura u korist društva u cjelini.

24. Ako su ispunjeni uslovi iz tačke 23, pravila o državnoj pomoći primjenjuju se na nivou krajnjih primaoca.

2.2. Indirektna državna pomoć privrednim društvima kroz javno finansirane organizacije za istraživanje i širenje znanja i istraživačke infrastrukture

25. Na pitanje da li mogu i pod kojim uslovima privredna društva ostvariti prednost u smislu člana 107 stav 1 Ugovora u slučaju ugovorenog istraživanja ili istraživačkih usluga koje pruža istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura, kao i u slučajevima saradnje sa istraživačkom organizacijom ili istraživačkom infrastrukturom, mora se odgovoriti u skladu sa opštim načelama o državnoj pomoći. U tu svrhu, kako je objašnjeno u Saopštenju o pojmu državne pomoći, može biti naročito potrebno ocijeniti može li se ponašanje istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture pripisati državi.⁴²

2.2.1. Istraživanje u ime privrednih društava (ugovorena istraživanje ili usluge istraživanja)

26. Ako se istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura koriste za obavljanje ugovorenog istraživanja ili pružanje usluge istraživanja privrednom društvu, koje po pravilu određuje uslove ugovora, posjeduje rezultate istraživačkih aktivnosti i snosi rizik neuspjeha, državna pomoć se obično neće prenijeti na privredno društvo ako istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura primi odgovarajuću naknadu za svoje usluge, naročito ako je ispunjen jedan od sljedećih uslova:

- (a) istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura pruža svoju uslugu istraživanja ili ugovoreno istraživanje po tržišnoj cijeni⁴³;
- (b) ako nema tržišne cijene, istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura pruža svoju uslugu istraživanja ili ugovoreno istraživanje po cijeni koja:
 - odražava ukupne troškove usluge i po pravilu uključuje maržu utvrđenu pozivanjem na marže koje obično primjenjuju privredna društva koja djeluju u sektoru predmetnih usluga, ili
 - je rezultat pregovora po uslovima 'van dohvata ruke' u kojima istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura, u svojstvu pružaoca usluga, pregovara kako bi pribavila maksimalnu ekonomsku korist u trenutku zaključivanja ugovora i pokriva barem svoje marginalne troškove.

27. Ako vlasništvo nad pravima intelektualne svojine ili prava pristupa pravima intelektualne svojine (PIS) zadržava istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura, njihova tržišna vrijednost može se oduzeti od cijene koja se plaća za predmetne usluge.

2.2.2. Saradnja sa privrednim društvima

28. Smatra se da se projekat sprovodi efikasnom saradnjom gdje najmanje dvije nezavisne strane nastoje da ostvare zajednički cilj na osnovu podjele rada i zajednički utvrđuju njegov obim, učestvuju u njegovoj izradi, doprinose njegovom sprovođenju i dijele njegove finansijske, tehnološke, naučne i druge rizike, kao i rezultate. Jedna strana ili više njih može da snosi cjelokupne troškove projekta i na taj način smanji finansijski rizik projekta za druge strane. Uslovi i odredbe projekta saradnje, posebno u pogledu doprinosa njegovim troškovima, podjeli rizika i rezultata, širenja rezultata, kao i pristupa

⁴² Vidjeti presudu Suda pravde od 16. maja 2002., *Francuska protiv Komisije*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, stav 24.

⁴³ Kada istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura pruža određenu uslugu istraživanja ili obavlja ugovoreno istraživanje prvi put u ime određenog privrednog društva, probno i u tačno određenom vremenskom periodu, Komisija obično naplaćenu cijenu smatra tržišnom cijenom, kada su usluga istraživanja ili ugovoreno istraživanje jedinstveni i kada se može dokazati da za njih ne postoji tržište.

pravima intelektualne svojine i pravilima za njihovu dodjelu, moraju se dogovoriti prije početka projekta⁴⁴. Ugovoreno istraživanje i pružanje usluga istraživanja ne smatraju se oblicima saradnje.

29. U slučaju projekata saradnje koje zajednički sprovode privredna društva i istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture, Komisija smatra da se uključenim privrednim društvima ne dodjeljuje indirektna državna pomoć preko navedenih subjekata zbog povoljnih uslova saradnje⁴⁵ ukoliko je ispunjen jedan od sljedećih uslova:
- (a) uključena privredna društva snose cjelokupne troškove projekta; ili
 - (b) rezultati saradnje iz kojih ne proizilaze prava intelektualne svojine mogu se široko širiti, a sva prava intelektualne svojine koja proizilaze iz aktivnosti istraživačkih organizacija ili istraživačkih infrastrukture u potpunosti se dodjeljuju tim subjektima; ili
 - (c) sva prava intelektualne svojine koja proizilaze iz projekta, kao i s tim povezana prava pristupa dodjeljuju se različitim partnerima u saradnji na način koji adekvatno odražava njihove radne pakete, doprinose i relevantne interese; ili
 - (d) istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture dobijaju naknadu koja je ekvivalentna tržišnoj cijeni za prava intelektualne svojine koja proizilaze iz njihovih aktivnosti i koja se prenose na uključena privredna društva ili za koja se uključenim privrednim društvima dodjeljuju prava pristupa. Apsolutni iznos vrijednosti svakog doprinosa, kako finansijskog tako i nefinansijskog, privrednih društava koja učestvuju u troškovima aktivnosti istraživačkih organizacija ili istraživačkih infrastrukture iz kojih su proizašla odnosna prava intelektualne svojine, može se oduzeti od te naknade.
30. Za potrebe tačke 29 podtačka (d) Komisija smatra da je primljena naknada ekvivalentna tržišnoj cijeni ako omogućava predmetnim istraživačkim organizacijama ili istraživačkim infrastrukturama da uživaju punu ekonomsku korist od tih prava, ukoliko je ispunjen jedan od sljedećih uslova:
- (a) iznos naknade utvrđen je na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminatornog konkurentnog postupka prodaje; ili
 - (b) nezavisna stručna ocjena potvrđuje da je iznos naknade najmanje jednak tržišnoj cijeni; ili
 - (c) istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura, kao prodavac, može dokazati da je o naknadi efikasno pregovarala, po uslovima 'van dohvata ruke', kako bi pribavila maksimalnu ekonomsku korist u trenutku zaključivanja ugovora, pri čemu je imala u vidu svoje zakonom propisane ciljeve; ili
 - (d) u slučajevima kada je ugovorom o saradnji predviđeno da uključeno privredno društvo ima pravo preče kupovine koje se odnosi na prava intelektualne svojine koja su ostvarile uključene istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture, kada ti subjekti imaju recipročno pravo da traže ekonomski povoljnije ponude od trećih strana tako da uključeno privredno društvo svoju ponudu mora da prilagodi u skladu sa tim.
31. Ako nije ispunjen nijedan od uslova iz tačke 29, ukupna vrijednost doprinosa istraživačkih organizacija ili istraživačkih infrastrukture projektu smatraće se prednošću za uključena privredna društva, na koju se primjenjuju pravila o državnoj pomoći.

⁴⁴To ne uključuje konačne sporazume o tržišnoj vrijednosti iz projekta proizašlih prava intelektualne svojine i vrijednosti doprinosa projektu.

⁴⁵Uključujući u obliku ugovora o prenosu materijala, kada istraživačka organizacija ili infrastruktura prenosi materijalna sredstva privrednom društvu za sopstvene istraživačke i razvojne aktivnosti primaoca.

2.3. Javna nabavka usluga istraživanja i razvoja

32. Javni kupci mogu nabaviti usluge istraživanja i razvoja od privrednih društava putem ekskluzivnog razvoja i postupaka predkomercijalne nabavke⁴⁶.
33. Ukoliko se otvoreni tenderski postupak javne nabavke sprovodi u skladu sa važećim direktivama⁴⁷, Komisija uopšteno smatra da privrednim društvima koja pružaju odgovarajuće usluge nije dodijeljena državna pomoć u smislu člana 107 stav 1 Ugovora⁴⁸.
34. U svim drugim slučajevima, uključujući predkomercijalnu nabavku, Komisija smatra da privrednim društvima nije dodijeljena državna pomoć kada cijena plaćena za predmetne usluge u potpunosti odražava tržišnu vrijednost koristi koje je dobio javni kupac i rizike koje su preuzeli uključeni pružaoci, naročito kada su ispunjeni svi sljedeći uslovi:
- (a) postupak izbora je otvoren, transparentan i nediskriminatoran i zasniva se na objektivnim kriterijumima izbora i dodjele koji su utvrđeni prije postupka dostavljanja ponuda;
 - (b) predviđene ugovorne odredbe u kojima su opisana sva prava i obaveze ugovornih strana, uključujući i prava intelektualne svojine, stavljene su na raspolaganje svim zainteresovanim ponuđačima prije postupka dostavljanja ponuda;
 - (c) nijednom od pružalaca koji učestvuju u nabavci nabavkom nije dat povlašćeni tretman prilikom dobavljanja komercijalnih količina konačnih proizvoda ili usluga javnom kupcu u datoj državi članici⁴⁹;
 - (d) ispunjen je jedan od sledećih uslova:
 - svi rezultati iz kojih ne proizilaze prava intelektualne svojine mogu se široko širiti, na primjer objavljivanjem, podučavanjem ili doprinosom tijelima za standardizaciju na način koji drugim privrednim društvima omogućava da ih reprodukuju, a sva prava intelektualne svojine u cjelosti se dodjeljuju javnom kupcu, ili
 - svaki pružalac usluga kojem se dodjeljuju rezultati iz kojih proizilaze prava intelektualne svojine dužan je javnom kupcu besplatno da omogući neograničen pristup tim rezultatima, i da omogući pristup trećim stranama, npr. putem neekskluzivnih licenci, po tržišnim uslovima.

⁴⁶ V. Saopštenje i s tim povezani radni dokument službe Komisije – Saopštenje Komisije, „Predkomercijalna nabavka: podsticanje inovacija u cilju obezbjeđivanja održivih visokokvalitetnih javnih usluga u Evropi”, COM(2007) 799 konačna verzija, 14.12.2007.

⁴⁷ V. član 27 Direktive 2014/24/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 26. februara 2014. godine o javnoj nabavci i prestanku važenja Direktive 2004/18/EZ (SL L 94, 28.3.2014, str. 65) i član 45 Direktive 2014/25/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 26. februara 2014. godine o nabavci od strane subjekata koji obavljaju djelatnost u sektoru voda, energetike, saobraćaja i poštanskih usluga i prestanku važenja Direktive 2004/17/EZ (SL L 94, 28.3.2014, str. 243). Isto tako, Komisija će i u slučaju ograničenog postupka u smislu člana 28 Direktive 2014/24/EU odnosno člana 46 Direktive 2014/25/EU smatrati da privrednim društvima nije dodijeljena državna pomoć osim ako su zainteresovani pružaoci bez valjanih razloga bili spriječeni da učestvuju u tenderskom postupku.

⁴⁸ To je slučaj i kada javni kupci nabavljaju inovativna rješenja koja su rezultat prethodne nabavke istraživanja i razvoja, ili proizvode i usluge koji nijesu rezultat istraživanja i razvoja, a koje treba izvesti na novou koji zahtijeva inovaciju proizvoda, procesa ili organizacije.

⁴⁹ Ne dovodeći u pitanje postupke koji obuhvataju razvoj i naknadnu kupovinu jedinstvenih ili specijalizovanih proizvoda ili usluga.

35. Ako uslovi iz tačke 34 nisu ispunjeni, države članice mogu da se oslone na pojedinačnu ocjenu uslova ugovora između javnog kupca i privrednog društva, ne dovodeći u pitanje njegovu opštu obavezu prijavljivanja pomoći za istraživanje, razvoj i inovacije u skladu sa članom 108 stav 3 Ugovora.

3. Procjena usklađenosti pomoći za istraživanje i razvoj

36. Na osnovu člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora, Komisija može smatrati da je državna pomoć usklađena sa unutrašnjim tržištem kako bi se olakšao razvoj određenih ekonomskih djelatnosti u Evropskoj uniji, ako takva pomoć ne utiče negativno na uslove trgovanja u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu.

37. Komisija u ovom odjeljku pojašnjava kako će primjenjivati načela prilikom ocjene usklađenosti i, ako je primjenljivo, utvrđuje posebne uslove za šeme pomoći i dodatne uslove za individualne pomoći, koje su predmet obaveze prijavljivanja⁵⁰.

38. Kako bi ocijenila da li se državna pomoć za R&D&I može smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem, Komisija će utvrditi da li mjera pomoći olakšava razvoj određene ekonomske djelatnosti i da li negativno utiče na uslove trgovanja u mjeri koja je suprotna zajedničkom interesu.

39. Kako bi sprovela ocjenu iz tačke 39, Komisija će razmotriti sljedeće aspekte:

(a) Prvi uslov: R&D&I pomoć olakšava razvoj ekonomske djelatnosti

(i) utvrđivanje ekonomske djelatnosti (odjeljak 3.1.1);

(ii) podsticajni efekat: procjena da li pomoć mijenja ponašanje dotičnog privrednog društva odnosno privrednih društava na način da se takvo privredno društvo odnosno privredna društva bave dodatnom djelatnošću kojom se ne bi bavili bez pomoći ili kojom bi se bavili na ograničen ili drugačiji način, odnosno na drugoj lokaciji (odjeljak 3.1.2);

(iii) pomoć nije u suprotnosti sa relevantnim odredbama i načelama prava EU (odjeljak 3.1.3).

(b) Drugi uslov: R&D&I pomoć ne smije neopravdano narušiti uslove trgovine na način koji je u suprotnosti sa zajedničkim interesom

(i) *potreba za intervencijom države*: mjera državne pomoći mora dovesti do znatnog poboljšanja koje tržište samo ne može da ostvari, na primjer otklanjanjem tržišnog neuspjeha ili rješavanjem problema u pogledu jednakosti ili kohezije gdje je to moguće (odjeljak 3.2.1);

(ii) *primjerenost mjere pomoći*: predložena mjera pomoći mora da bude odgovarajući instrument politike namijenjen olakšavanju razvoja ekonomske djelatnosti (odjeljak 3.2.2);

(iii) *proporcionalnost pomoći (pomoć mora biti svedena na minimum)*: iznos i intenzitet pomoći moraju biti ograničeni na minimum koji je neophodan za podsticanje dodatnih ulaganja ili dodatne aktivnosti dotičnog(ih) privrednih društava (odjeljak 3.2.3);

(iv) *transparentnost pomoći*: Države članice, Komisija, privredni subjekti i zainteresovane strane moraju imati jednostavan pristup svim aktima i relevantnim informacijama o pomoći dodeljenoj u skladu sa tim aktima (odjeljak 3.2.4).

(v) *negativni efekti koje R&D&I pomoć može imati na konkurenciju i trgovinu između država članica* moraju se svesti na najmanju moguću mjeru ili izbjeći (odjeljak 3.2.5);

(vi) *razmatranje pozitivnih i negativnih efekata pomoći* (odjeljak 3.2.6).

3.1. Prvi uslov: R&D&I pomoć olakšava razvoj ekonomske djelatnosti

⁵⁰ Uslovi usklađenosti utvrđeni u Regulativi o grupnom izuzeću i dalje se u potpunosti primjenjuju na sve druge slučajeve individualne pomoći, uključujući slučajeve kada je takva pomoć dodijeljena na osnovu šeme pomoći za koju važi obaveza prijavljivanja.

3.1.1. Utvrđivanje ekonomske djelatnosti

40. Komisija će na osnovu informacija koje je dostavila država članica ocijeniti koja će ekonomska djelatnost biti obuhvaćena prijavljenom mjerom.

3.1.2. Podsticajni efekat

3.1.2.1. Opšti uslovi

41. Pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može se smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem samo ukoliko ima podsticajni efekat. Komisija smatra da pomoć bez podsticajnog efekta ne olakšava razvoj ekonomske djelatnosti.
42. Podsticajni efekat nastaje kada pomoć promijeni ponašanje privrednog društva na način da se ono bavi dodatnim djelatnostima kojima se inače ne bi bavili bez pomoći ili kojima bi se bavili na ograničen ili drugačiji način. Pomoć, međutim, ne smije da subvencionira troškove djelatnosti koje bi privredno društvo inače imalo i ne smije da nadoknađuje uobičajeni poslovni rizik ekonomske djelatnosti⁵¹.
43. Komisija smatra da pomoć ne predstavlja podsticaj za korisnika kada je rad na predmetnoj aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija⁵² već započeo prije nego što je korisnik nacionalnim organima podnio zahtjev za pomoć⁵³. Ako početak radova nastupi prije nego što korisnik nacionalnim organima podnese zahtjev za pomoć, projekat neće biti prihvatljiv za pomoć.
44. Zahtjev za pomoć mora sadržati barem naziv i veličinu podnosioca zahtjeva, opis projekta, uključujući njegovu lokaciju i datume početka i završetka, iznos javne podrške koja je potrebna za sprovođenje projekta, kao i listu prihvatljivih troškova.
45. Komisija na osnovu evaluacionih studija⁵⁴ koje su dostavile države članice može smatrati da fiskalne mjere, u obimu u kom predstavljaju državnu pomoć, imaju podsticajni efekat time što stimulišu veću potrošnju privrednih društava za istraživanje, razvoj i inovacije.

3.1.2.2. Dodatni uslovi za individualnu pomoć

46. U slučaju individualne pomoći koju treba prijaviti države članice moraju da dokažu Komisiji da pomoć ima podsticajni efekat i stoga moraju da pruže jasne dokaze da pomoć ima pozitivan uticaj na odluku privrednog društva da se bavi aktivnostima istraživanja, razvoja i inovacija kojima se inače ne bi bavilo. Kako bi se Komisiji omogućilo da sprovede sveobuhvatnu ocjenu predmetne mjere pomoći, predmetna država članica mora da dostavi ne samo informacije o projektu kojem je pružena pomoć, već i, u mjeri u kojoj je to moguće, sveobuhvatan opis onoga što bi se dogodilo ili bi se moglo razumno očekivati da će se dogoditi da pomoć nije primljena, odnosno hipotetički scenario. Hipotetički scenario

⁵¹ Vidjeti presudu Suda pravde, *HGA i ostali protiv Komisije*, spojeni predmeti C-630/11 P do C-633/11 P, ECLI:EU:C:2013:387

⁵² Ako se zahtjev za pomoć odnosi na projekat istraživanja i razvoja, to ne isključuje mogućnost da je potencijalni korisnik već sproveo studije izvodljivosti koje nijesu obuhvaćene zahtjevom za pomoć.

⁵³ U slučaju pomoći za projekte ili aktivnosti koji se odvijaju u uzastopnim fazama koje mogu biti predmet odvojenih postupaka dodjele pomoći, to znači da početak radova ne smije nastupiti prije prvog zahtjeva za pomoć. U slučaju pomoći koja se dodjeljuje u okviru automatske šeme fiskalne pomoći, to znači da takva šema mora da bude donijeta i da je stupila na snagu prije početka ikakvog rada na projektu ili aktivnosti koji primaju pomoć.

⁵⁴ Iako to možda nije moguće obaviti prethodno za novouvedene mjere, od država članica se očekuje da dostave evaluacione studije o podsticajnom efektu sopstvenih fiskalnih šema pomoći (tako da bi planirane ili predviđene metodologije za naknadnu evaluaciju obično trebalo da budu dio izrade takvih mjera). Ukoliko nijesu obavljene nikakve evaluacione studije, podsticajni efekat fiskalnih šema pomoći može se pretpostaviti samo za inkrementalne mjere.

može se sastojati od odsustva alternativnog projekta ili od jasno definisanog i dovoljno predvidljivog alternativnog projekta koji korisnik razmatra u okviru svog internog donošenja odluka i može se odnositi na alternativni projekat koji se u potpunosti ili djelimično sprovodi izvan Unije.

47. Komisija će u svojoj analizi uzeti sljedeće mjere:
- (a) opis predviđene promjene: treba precizno opisati promjenu u ponašanju za koju se očekuje da će proisteći kao rezultat državne pomoći, odnosno da li je pokrenut novi projekat ili je povećana veličina, obim ili brzina sprovođenja projekta;
 - (b) analiza suprotnih dejstava: promjena ponašanja mora se utvrditi poređenjem očekivanog ishoda i nivoa planirane aktivnosti u slučaju dodijeljene pomoći i bez nje. Razlika između ta dva scenarija pokazuje uticaj mjere pomoći i njen podsticajni efekat;
 - (c) nivo profitabilnosti: tamo gdje projekat ili ulaganje, sami po sebi, ne bi bili profitabilni za neko privredno društvo, ali bi imali značajnu korist za društvo, veća je vjerovatnoća da pomoć ima podsticajni efekat;
 - (d) iznos ulaganja i vremenski okvir novčanih tokova: visoka početna ulaganja, nizak nivo novčanih tokova koje je moguće ostvariti i znatan dio novčanih tokova koji nastaje u dalekoj budućnosti ili na vrlo nesiguran način, smatraće se pozitivnim elementima prilikom ocjenjivanja podsticajnog efekta;
 - (e) nivo rizika: prilikom procjene rizika naročito će se uzeti u obzir nepovratnost ulaganja, vjerovatnoća komercijalnog neuspjeha, rizik da će projekat biti manje produktivan od očekivanog, rizik da će se sprovođenjem projekta ugroziti druge aktivnosti korisnika pomoći i rizik da će troškovi projekta ugroziti njegovu finansijsku održivost.
48. Države članice se posebno ozivaju da se oslone na dokumente uprave, procjene rizika, finansijske izvještaje, interne poslovne planove, stručna mišljenja i druge studije koje se odnose na projekat koji se ocjenjuje. Dokumenti koji sadrže informacije o predviđanjima tražnje, predviđanjima troškova, finansijskim predviđanjima, dokumenti koji se podnose investicionom odboru i u kojima su detaljno opisani različiti scenariji ulaganja ili dokumenti koji se dostavljaju finansijskim institucijama mogli bi da pomognu državama članicama prilikom dokazivanja podsticajnog efekta.
49. Kako bi se obezbijedilo da je podsticajni efekat utvrđen na objektivnoj osnovi, Komisija u svojoj ocjeni može uporediti podatke koji se odnose na privredno društvo sa podacima koji se odnose na sektor u kojem korisnik pomoći djeluje. Države članice bi naročito trebalo, kada je to moguće, da dostave podatke koji se odnose na odgovarajući sektor i koji dokazuju da su hipotetički scenario korisnika, njegov zahtijevani nivo profitabilnosti i očekivani novčani tokovi razumni.
50. U tom kontekstu nivo profitabilnosti može se ocjenjivati primjenom metodologija za koje se može dokazati da ih privredno društvo korisnik pomoći primjenjuje ili koje su ustaljene u datom sektoru, a koje mogu uključivati metode za evaluaciju neto sadašnje vrijednosti projekta (NPV)⁵⁵, interne stope prinosa (IRR)⁵⁶ ili prosječnog prinosa na uložena sredstva (ROCE).
51. Nadalje, u slučaju investicione podrške za prekogranične aktivnosti istraživanja i razvoja, istraživačku infrastrukturu, infrastrukturu za testiranje i eksperimentisanje, kao i inovacione klastere, Komisija će razmotriti ulaganja koja olakšavaju prekograničnu saradnju ili koja finansira više od jedne države

⁵⁵ Neto sadašnja vrijednost projekta je razlika između pozitivnih i negativnih novčanih tokova u periodu trajanja ulaganja, diskontovana na njihovu trenutnu vrijednost (koristeći ponderisanu prosječnu cijenu kapitala).

⁵⁶ Interna stopa prinosa (IRR) ne zasniva se na računovodstvenom dobitku u datoj godini, već uzima u obzir i prilive budućih novčanih tokova koje investitor očekuje da primi u cijelom periodu trajanja ulaganja. Definiše se kao diskontna stopa za koju je neto sadašnja vrijednost priliva novčanih tokova jednaka nuli.

članice, kao element koji može ojačati podsticajni efekat pomoći. U takvim slučajevima se sa velikom vjerovatnoćom može pretpostaviti da pomoć podstiče aktivnosti R&D&I koje su veće ili imaju šire područje primjene, odnosno da pomoć olakšava njihovu bržu implementaciju, ili da se ukupni troškovi projekta povećavaju (vidi tačku 142 u nastavku) zbog povećanih aktivnosti, u poređenju sa projektom koji ima za cilj zadovoljavanje samo nacionalnih potreba.

52. Prema tome, pomoć se neće smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem kada se može pretpostaviti da se ista aktivnost može obavljati i da bi se obavljala i bez dodjele pomoći.

3.1.3. Bez kršenja relevantnog prava Unije

53. Ako mjera državne pomoći, uslovi koji su sa njom povezani, uključujući način njenog finansiranja kada je način finansiranja sastavni dio te mjere, ili aktivnosti koje finansira, predstavljaju kršenje relevantnog prava Unije, pomoć se ne može proglasiti usklađenom sa unutrašnjim tržištem⁵⁷.

54. Prilikom ocjene usklađenosti bilo koje individualne pomoći sa unutrašnjim tržištem, Komisija će posebno uzeti u obzir sve postupke zbog povrede čl. 101 ili 102 Ugovora koji se mogu odnositi na korisnika pomoći i koji mogu biti relevantni za njenu ocjenu prema članu 107 stav 3 Ugovora⁵⁸.

3.2. Drugi uslov: R&D&I pomoć ne smije neopravdano narušiti uslove trgovine na način koji je u suprotnosti sa zajedničkim interesom

55. U skladu sa članom 107 stav 3 tačka (c) Ugovora, pomoć za olakšavanje razvoja određenih ekonomskih djelatnosti ili određenih ekonomskih oblasti može se proglasiti usklađenom, ali samo „ako takva pomoć ne utiče negativno na uslove trgovine u mjeri u kojoj bi to bilo u suprotnosti sa zajedničkim interesom”.

56. Ocjena negativnih efekata na unutrašnje tržište podrazumijeva složene ekonomske i socijalne ocjene. Ovaj odjeljak utvrđuje način korišćenja diskrecionog prava Komisije prilikom vršenja ocjene u skladu sa drugim uslovom za ocjenu usklađenosti iz tačke 39, podtačka (b).

57. Po svojoj prirodi svaka mjera pomoći dovodi do narušavanja konkurencije i utiče na trgovinu između država članica. Međutim, da bi se utvrdilo da li su narušavajući efekti pomoći ograničeni na najmanju moguću mjeru, Komisija će provjeriti da li je pomoć neophodna, odgovarajuća, proporcionalna i transparentna.

58. Komisija će zatim ocijeniti negativni efekat predmetne pomoći za R&D&I na konkurenciju i uslove trgovine. Tačnije, pomoć u oblasti R&D&I može izazvati specifične poremećaje na tržištu proizvoda i efekte na lokaciju. Komisija će tada uporediti pozitivne efekte pomoći sa njenim negativnim efektima na konkurenciju i trgovinu. Kada su pozitivni efekti veći od negativnih, Komisija će pomoć proglasiti usklađenom.

3.2.1. Potreba za intervencijom države

59. Mjera državne pomoći mora biti usmjerena na situaciju u kojoj pomoć može da dovede do materijalnog razvoja koji tržište ne može samo da obezbijedi, na primjer otklanjanjem tržišnog neuspjeha koji utiče na aktivnost R&D&I ili ulaganja u R&D&I.

⁵⁷ Vidjeti, na primjer, presudu Suda pravde od 19. septembra 2000, Njemačka protiv Komisije, C-156/98, ECLI:EU:C:2000:467, tačka 78; Presuda Suda pravde od 22. decembra 2008, Societe Regie Netvorks protiv Rone-Alpi Burgonja, C-333/07, ECLI:EU:C:2008:764, tačke 94-116; Presuda Suda pravde od 22. septembra 2020, Austrija protiv Komisije, C-594/18 P, ECLI:EU:C:2020:742, tačka 44; Presuda Suda pravde od 14. oktobra 2010, Nuova Agricast protiv Komisije, C-67/09 P, ECLI:EU:C:2010:607, tačka 51.

⁵⁸ Vidjeti presudu Suda pravde od 15. juna 1993, Matra protiv Komisije, C-225/91, ECLI:EU:C:1993:239, tačka 42.

3.2.1.1. Opšti uslovi

60. Državna pomoć može biti potrebna da bi se povećali R&D&I u situaciji kada tržište samo ne može da ostvari efikasniji rezultat. Da bi se ocijenilo da li je državna pomoć efikasna u ostvarivanju planiranih ciljeva, prvo je neophodno identifikovati problem koji treba riješiti. Državna pomoć trebalo bi da bude usmjerena na situacije u kojima pomoć može da dovede do značajnog poboljšanja koje tržište samo ne može da ostvari. Države članice trebalo bi da objasne na koji način se mjerom pomoći može efikasno ublažiti tržišni nedostaci koji sprečavaju da tržište samo sprovede aktivnosti R&D&I ili ulaganja u R&D&I.
61. R&D&I odvijaju se kroz niz aktivnosti, koje se obično obavljaju u prethodnoj fazi proizvodnog procesa u odnosu na više tržišta proizvoda i koje koriste raspoložive kapacitete za razvoj novih ili poboljšanih proizvoda, usluga i procesa na tim ili na potpuno novim tržištima proizvoda, čime podstiču ekonomski rast, doprinose teritorijalnoj i socijalnoj koheziji ili podržavaju opšte interese potrošača. Međutim, imajući u vidu raspoložive kapacitete R&D&I, tržišni nedostaci mogu onemogućavati da se ostvari optimalni rezultat i da dovedu do neefikasnog ishoda iz sljedećih razloga:
- (a) pozitivni eksterni efekti ili prelijanje znanja: R&D&I često stvaraju koristi za društvo u vidu pozitivnih efekata prelijanja, na primjer prelijanje znanja ili poboljšanih mogućnosti za druge privredne subjekte da razviju komplementarne proizvode i usluge. Međutim, ukoliko bi se prepustili tržištu, određeni broj projekata bi mogao, iz perspektive privatnog sektora, imati neprivačnu stopu prinosa, iako bi ti isti projekti bili korisni za društvo, jer privredna društva koja teže stvaranju profita ne mogu u dovoljnoj mjeri ostvariti korist od svojih aktivnosti kada odlučuju o tome u kojoj mjeri će se baviti R&D&I. Državna pomoć stoga može doprinijeti implementaciji projekata kojima se ostvaruje ukupna društvena ili ekonomska korist a koji se inače ne bi ostvarili. Međutim, niti su sve koristi od aktivnosti R&D&I eksterni efekti, niti samo postojanje eksternih efekata automatski znači da je državna pomoć usklađena sa unutrašnjim tržištem. Uopšteno govoreći, potrošači su spremni da plate za direktnu korist od novih proizvoda i usluga, dok privredna društva mogu da ostvare koristi od svojih ulaganja putem drugih postojećih instrumenata, kao što je pravo intelektualne svojine. U nekim slučajevima, međutim, ta sredstva nisu savršena i ostavljaju tržišni neuspjeh koji se može otkloniti pomoću državne pomoći. Na primjer, kao što se često tvrdi za fundamentalna istraživanja, ponekad je teško drugima onemogućiti pristup rezultatima nekih aktivnosti, koje stoga mogu imati karakter javnog dobra. S druge strane, konkretnije znanje u vezi sa proizvodnjom često može biti dobro zaštićeno, na primjer putem patenata, što omogućava pronalazaču da ostvari veći prinos od pronalaska;
 - (b) nepotpune i asimetrične informacije: R&D&I aktivnosti karakteriše visok stepen neizvjesnosti. U određenim okolnostima, zbog nepotpunih i asimetričnih informacija, privatni investitori nerado finansiraju vrijedne projekte, a visokokvalifikovano osoblje nije upoznato sa mogućnostima zapošljavanja u inovativnim privrednim društvima. To može dovesti do neodgovarajuće raspodjele ljudskih i finansijskih resursa tako da se projekti koji bi mogli biti vrijedni za društvo ili ekonomiju ne mogu sprovesti. U određenim slučajevima, nepotpune i asimetrične informacije mogu i onemogućavati pristup finansiranju. Međutim, nepotpune informacije i prisustvo rizika ne opravdavaju automatski potrebu za državnom pomoći. Ukoliko se privatni projekti sa nižim povraćajem od ulaganja ne finansiraju, to takođe može biti i znak efikasnosti tržišta. Pored toga, rizik je dio svake poslovne aktivnosti i sam po sebi nije tržišni neuspjeh. Međutim, u kontekstu asimetričnih informacija, rizik može pogoršati problem sa finansiranjem;
 - (c) nedostaci u koordinaciji i umrežavanju: sposobnost privrednih društava za međusobnu koordinaciju ili Saopštenje u cilju sprovođenja R&D&I može biti narušena iz raznih razloga,

uključujući poteškoće u koordinaciji velikog broja partnera koji učestvuju u saradnji ako neki od njih imaju drugačije interese, probleme u izradi ugovora i poteškoće u koordinaciji saradnje zbog na primjer dijeljenja osjetljivih informacija.

3.2.1.2. Dodatni uslovi za individualnu pomoć

62. Iako određeni tržišni nedostaci mogu ugroziti ukupan nivo R&D&I, ti tržišni nedostaci ne utiču na sva privredna društva i sektore privrede u jednakoj mjeri. Zbog toga bi države članice, za individualnu pomoć koju treba prijaviti, morale da dostave adekvatne informacije o tome da li pomoć rješava opšti tržišni neuspjeh u vezi sa R&D&I ili poseban tržišni neuspjeh koji se odnosi, na primjer, na određeni sektor ili oblast poslovanja.
63. Komisija će uzeti u obzir sljedeće elemente:
 - (a) prelivanje znanja: predviđeni nivo širenja znanja; specifičnost nastalog znanja; dostupnost zaštite prava intelektualne svojine; stepen komplementarnosti sa drugim proizvodima i uslugama;
 - (b) nepotpune i asimetrične informacije: nivo rizika i složenosti aktivnosti R&D&I; potreba za spoljnim finansiranjem; karakteristike korisnika pomoći u pogledu pristupa spoljnom finansiranju;
 - (c) nedostaci u koordinaciji: broj privrednih društava uključenih u saradnju; intenzitet saradnje; različiti interesi među partnerima koji sarađuju; problemi prilikom izrade ugovora; problemi u koordinaciji saradnje.
64. U svojoj analizi navodnog tržišnog neuspjeha koji sprečava da se mjerom pomoći pokrenu aktivnosti R&D&I, Komisija će posebno uzeti u obzir sva dostupna sektorska poređenja i druge studije, koje treba da dostavi predmetna država članica.
65. Prilikom prijavljivanja pomoći za ulaganje ili operativne pomoći za klaster, države članice moraju da obezbijede informacije o planiranoj ili očekivanoj specijalizaciji inovativnog klastera, postojećem regionalnom potencijalu i prisustvu klastera sa sličnim namjenama u Uniji. Države članice bi, takođe, trebale prema potrebi da objasne kako klaster može imati pozitivan efekat na tehnološki napredak i digitalnu transformaciju privrede Unije. Ako je inovativni klaster koji prima pomoć Centar za digitalne inovacije, Komisija može smatrati da takav pozitivan efekat postoji. Komisija će u svojoj analizi razmotriti da li bi se saradnjom koja bi se podstakla aktivnostima inovativnog klastera moglo, između ostalog, skratiti vrijeme potrebno od stvaranja novog znanja do njegovog prenošenja u inovativne primjene. To može, između ostalog, uključivati nove proizvode, usluge, procese ili rešenja, takođe zasnovana na digitalnim tehnologijama, ili doprinijeti transformaciji privrede Unije u skladu sa Zelenim planom i Saopštenjem o digitalnoj Evropi.
66. Kada obavještavaju o investicionoj pomoći za infrastrukturu za testiranje i eksperimentisanje, države članice moraju da dostave detaljne i precizne informacije o svojoj planiranoj ili očekivanoj specijalizaciji, njenim najsavremenijim karakteristikama i ulozi koju bi infrastruktura za testiranje i eksperimentisanje mogla imati u olakšavanju digitalne i ekološke tranzicije privrede Unije na regionalnom ili nacionalnom nivou ili na nivou EU. Države članice takođe treba da dostave informacije o tome da li u Uniji postoje slične infrastrukture za testiranje i eksperimentisanje, bez obzira na to da li su javno finansirane ili ne. Pored toga, države članice treba da obezbijede informacije o korisničkom profilu kao što su veličina, sektor i druge relevantne informacije. U svojoj procjeni, Komisija će razmotriti u kojoj mjeri će infrastrukturni kapacitet biti dodijeljen uslugama koje se pružaju MSP-a, pružajući na taj način mogućnosti MSP-a da poboljšaju efikasnost svojih proizvodnih procesa i njihovu sposobnost da inoviraju svoje proizvode i poslovne modele, što se postiže posebno pristupom digitalnim tehnologijama.

67. U vezi sa državnom pomoći koja se dodeljuje za projekte ili aktivnosti koje takođe finansira Unija, bilo direktno ili indirektno (odnosno Komisija, njene izvršne agencije, zajednička privredna društva osnovana na osnovu čl. 185. i 187. Ugovora, ili bilo koja druga tijela koja su nadležna za sprovođenje ako finansijska sredstva Unije nisu direktno ili indirektno pod kontrolom država članica), Komisija će smatrati da je utvrđena potreba za državnom intervencijom.
68. S druge strane, kada se državna pomoć dodeljuje za projekte ili aktivnosti koji su, u pogledu svog tehnološkog sadržaja, nivoa rizika i veličine, slični onima koji se već realizuju u Uniji pod tržišnim uslovima, Komisija će u načelu pretpostaviti da nema tržišnog neuspjeha i zahtijevati dodatne dokaze i obrazloženje potrebe za državnom intervencijom. Konkretno, u slučaju infrastruktura za testiranje i eksperimentisanje i inovativnih klastera, države članice moraju dokazati da javna podrška neće dovesti do dupliranja usluga koje već nude postojeće strukture koje djeluju unutar Unije, što bi moglo rezultirati neiskorišćenim kapacitetima i dovesti u pitanje ekonomsku isplativost ulaganja za koje je dodijeljena pomoć.

3.2.2. Primjerenost mjere pomoći

69. Predložena mjera pomoći mora biti odgovarajući instrument politike namijenjen postizanju planiranog cilja, odnosno ne bi trebalo da postoji instrument politike pomoći koji je bolje postavljen, koji manje narušava konkurenciju i koji može da postigne iste rezultate.

3.2.2.1. Primjerenost u odnosu na alternativne instrumente politike

70. Državna pomoć nije jedini instrument politike koji je dostupan državama članicama za podsticanje aktivnosti R&D&I. Važno je imati na umu da mogu postojati i drugi, bolje postavljeni instrumenti, kao što su mjere na strani potražnje koje uključuju propise, javne nabavke ili standardizaciju, kao i povećanje finansiranja javnog istraživanja i obrazovanja i opšte fiskalne mjere. Primjerenost instrumenta politike u određenom slučaju obično je povezana sa prirodom problema koji se rješava. Na primjer, smanjenje tržišnih barijera može biti primjerenije od državne pomoći za rješavanje poteškoća koje ima novi učesnik na tržištu da iskoristi odgovarajuće rezultate R&D&I. Povećano ulaganje u obrazovanje može biti primjerenije za rješavanje nedostatka kvalifikovanog osoblja nego dodeljivanje državne pomoći.
71. Pomoć za R&D&I se može odobriti kao izuzetak od opšte zabrane državne pomoći, kada je neophodna za obavljanje predmetnih aktivnosti R&D&I. Važan element u tom pogledu je, stoga, da li se i u kojoj mjeri pomoć za R&D&I može smatrati odgovarajućim instrumentom za povećanje aktivnosti R&D&I, s obzirom na to da se sa drugom instrumentima koji u manjem obimu narušavaju konkurenciju mogu ostvariti isti rezultati.
72. U svojoj analizi usklađenosti, Komisija će posebno uzeti u obzir svaku ocjenu uticaja predložene mjere koju je sprovela predmetna država članica. Mjere za koje su države članice razmotrile i druge moguće instrumente i za koje su prednosti upotrebe selektivnog instrumenta, kao što je državna pomoć, utvrđene i dostavljene Komisiji, smatraju se odgovarajućim instrumentom.
73. U vezi sa državnom pomoći koja se dodeljuje za projekte ili aktivnosti koje takođe finansira Unija, bilo direktno ili indirektno (odnosno Komisija, njene izvršne agencije, zajednička privredna društva osnovana na osnovu čl. 185. i 187. Ugovora, ili bilo koja druga tijela koja su nadležna za sprovođenje ako finansijska sredstva Unije nisu direktno ili indirektno pod kontrolom država članica), Komisija će smatrati da je utvrđena primjerenost mjere pomoći. Države članice trebalo bi da dokažu da bi državna pomoć za ocijenjeni projekat ili aktivnost stvorila sinergiju sa bilo kojim finansiranjem ili sufinansiranjem u okviru programa Unije.

3.2.2.2. Primjerenost u odnosu na različite instrumente pomoći

74. Državna pomoć za R&D&I može se dodijeliti u različitim oblicima. Države članice bi stoga trebalo da obezbijede da se pomoć dodjeljuje u obliku koji će vjerovatno prouzrokovati najmanje narušavanje konkurencije i trgovine. U tom smislu, ako se pomoć dodeljuje u oblicima koji pružaju direktnu novčanu korist (kao što su direktna bespovratna sredstva, oslobađanja od plaćanja poreza ili smanjenja poreza ili drugih obaveznih davanja, ili pribavljanje zemljišta, proizvoda ili usluga po povoljnim cijenama), predmetna država članica mora da uključi analizu drugih mogućnosti i objasni zašto ili kako su drugi potencijalno manje narušavajući oblici pomoći kao što su povratni avansi ili oblici pomoći koji se zasnivaju na dužničkim instrumentima ili instrumentima vlasničkog kapitala (kao što su državne garancije, kupovina vlasničkih udjela ili drugi oblici pribavljanja duga ili kapitala pod povoljnim uslovima), manje primjereni.
75. Izbor instrumenta pomoći treba da vršiti na osnovu tržišnog neuspjeha koji se njime nastoji riješiti. Na primjer, ako se osnovni tržišni neuspjeh sastoji od problema pristupa finansiranju spoljnog duga zbog asimetričnih informacija, države članice bi obično trebalo da dodijele pomoć u obliku podrške likvidnosti, kao što su zajam ili garancija, a ne bespovratna sredstva. Ako je pored toga neophodno da se privrednom društvu obezbijedi određen stepen podjele rizika, kao instrument pomoći, obično, bi trebalo izabrati povratni avans. Naročito, ako se pomoć dodeljuje u obliku koji nije podrška likvidnosti ili povratni avans za djelatnosti koje su blizu tržištu, države članice moraju da opravdaju primjerenost izabranog instrumenta za otklanjanje konkretnog tržišnog neuspjeha. Za šeme pomoći kojima se sprovode ciljevi i prioriteti operativnih programa, instrument finansiranja koji je odabran u tim programima u načelu se smatra primjerenim instrumentom.

3.2.3. Proporcionalnost pomoći

3.2.3.1. Opšti uslovi

76. Da bi se bilo koja pomoć za R&D&I smatrala proporcionalnom, njen iznos mora biti ograničen na najmanji iznos potreban za sprovođenje aktivnosti kojoj se pruža pomoć.

3.2.3.1.1. Maksimalni intenziteti pomoći

77. Kako bi se obezbijedilo da je nivo pomoći proporcionalan tržišnim nedostacima za čije je rješavanje namijenjena, a koji ometaju sprovođenje aktivnosti R&D&I koje će pokrenuti predmetna mjera pomoći, pomoć se mora utvrditi u odnosu na unaprijed utvrđene opravdane troškove i ograničiti na određeni udio tih opravdanih troškova („intenzitet pomoći“). Intenzitet pomoći mora se utvrditi pojedinačno za svakog korisnika pomoći, uključujući i slučajeve kada se radi o projektu saradnje.
78. Da bi se obezbijedila predvidljivost i ravnopravni uslovi, Komisija primenjuje maksimalne intenzitete pomoći za pomoć u R&D&I, koji se utvrđuju na osnovu tri kriterijuma: (i) blizina pomoći tržištu, kao indirektni pokazatelj njenih očekivanih negativnih efekta i potrebe za pomoći, uzimajući u obzir potencijalne veće prihode koji se mogu očekivati od aktivnosti kojima se pruža pomoć; (ii) veličina korisnika kao indirektni pokazatelj ozbiljnih poteškoća sa kojima se obično suočavaju manja privredna društva prilikom finansiranja rizičnih projekata; i (iii) ozbiljnost tržišnog neuspjeha, kao što su očekivani spoljni efekti u smislu širenja znanja. Iz tog razloga bi intenziteti pomoći generalno trebalo da budu niži za aktivnosti vezane za razvoj i inovacije nego za istraživačke aktivnosti. Ova se razmatranja slično primjenjuju na intenzitet pomoći za infrastrukturu za testiranje i eksperimentisanje, koja po definiciji, pruža pretežno usluge privrednim društvima za aktivnosti istraživanja i razvoja koje su bliže tržištu.
79. Opravdani troškovi za svaku mjeru pomoći obuhvaćenu ovim okvirom navedeni su u Prilogu I. Ukoliko projekat istraživanja i razvoja obuhvata različite zadatke, svaki prihvatljiv zadatak mora biti u okviru

kategorija fundamentalnog istraživanja, industrijskog istraživanja ili eksperimentalnog razvoja⁵⁹. Prilikom klasifikacije različitih djelatnosti prema odgovarajućoj kategoriji⁶⁰, Komisija će se pozvati na sopstvenu praksu, kao i na konkretne primjere i objašnjenja iz priručnika Frascati OECD-a⁶¹.

80. Opravdani troškovi R&D&I treba da budu potkrijepljeni najnovijim dostupnim dokumentiranim dokazima koji moraju biti jasni i konkretni. Dodatni režijski i drugi operativni troškovi, uključujući troškove materijala, zaliha i sličnih proizvoda, koji nastaju direktno kao rezultat projekta, mogu se alternativno izračunati na osnovu pojednostavljenog pristupa troškovima u obliku paušalne stope do 20 % koja se primjenjuje na ukupne opravdane direktne troškove za projekte R&D navedene u Prilogu I, tačke (a) do (d) i tačka (g) za projekte R&D u području zdravstva. U ovom slučaju, troškovi projekta R&D koji se koriste za izračunavanje indirektnih troškova utvrđuju se na osnovu uobičajenih računovodstvenih praksi i obuhvataju samo opravdane troškove projekta R&D navedene u Prilogu I, tačke (a) do (d) i tačka (g) za projekte R&D projekte u području zdravstva. Za projekte koji se sufinansiraju u okviru programa Horizon Europe, države članice mogu koristiti pojednostavljenu metodologiju troškova Horizon Europe za izračunavanje indirektnih troškova projekta R&D.
81. Maksimalni intenziteti pomoći koji se generalno primjenjuju na sve prihvatljive mjere R&D&I su navedeni u Prilogu II⁶². Osim ako nije drugačije navedeno u okviru, Komisija će pri ocjeni kategorija mjera koje je potrebno prijaviti uzimati u obzir sve intenzitete pomoći koji se primjenjuju na mjere R&D&I u skladu sa Opštom regulativom o grupnom izuzeću.
82. U slučaju državne pomoći za projekat koji se sprovodi u saradnji između istraživačkih organizacija i privrednih društava, kombinacija direktne javne podrške i doprinosa istraživačkih organizacija istom projektu, ako ti doprinosi predstavljaju pomoć, ne smije preći važeće intenzitete pomoći za svako privredno društvo koje je korisnik pomoći.

3.2.3.1.2. Povratni avansi

83. Ako država članica dodijeli povratni avans koji se kvalifikuje kao državna pomoć u smislu člana 107 stav 1 Ugovora, primjenjuju se pravila utvrđena u ovom odjeljku.
84. Ako država članica može da dokaže, na osnovu validne metodologije koja se zasniva na dovoljnim podacima koji se mogu provjeriti, da je moguće izračunati bruto ekvivalent bespovratnih sredstava povratnog avansa, ona može šemi pomoći i sa njom povezanu metodologiju da prijavi Komisiji. Ako Komisija prihvati metodologiju i šemu pomoći ocijeni usklađenom, pomoć se može dodijeliti na osnovu bruto ekvivalenta bespovratnih sredstava povratnog avansa, do visine intenziteta pomoći utvrđene u Prilogu II.

⁵⁹ Ova kvalifikacija ne mora nužno da slijedi hronološki pristup, odnosno da se vremenom redom kreće od fundamentalnog istraživanja prema aktivnostima koje su bliže tržištu. Shodno tome, Komisija može određeni zadatak koji se obavlja u kasnoj fazi projekta da klasifikuje kao industrijsko istraživanje, a da aktivnost koja se odvijala u nekoj ranijoj fazi projekta odredi kao eksperimentalni razvoj odnosno da utvrdi da ta aktivnost uopšte nije istraživanje.

⁶⁰ Zbog praktičnosti i osim ako se dokaže da, u pojedinim slučajevima, treba koristiti drugačiju ljestvicu, može se smatrati da različite kategorije istraživanja i razvoja odgovaraju Nivou Tehnološke Spremnosti 1 (fundamentalno istraživanje), 2–4 (industrijsko istraživanje) i 5–8 (eksperimentalni razvoj)– vidjeti Saopštenje Komisije: „Evropska strategija za ključne generičke tehnologije – most prema rastu i novim radnim mjestima”, COM(2012) 341 konačna verzija od 26.juna 2012. Godine.

⁶¹ OECD Frascati priručnik 2015: Smjernice za prikupljanje i izvještavanje podataka o istraživanju i eksperimentalnom razvoju, sa izmjenama ili dopunama.

⁶² Ne dovodeći u pitanje posebne odredbe koje se primjenjuju na pomoć za istraživanje i razvoj u sektorima poljoprivrede i ribarstva, kako je propisano regulativom o grupnom izuzeću.

85. U svim drugih slučajevima povratni avans izražava se kao procenat opravdanih troškova i može preći važeće maksimalne intenzitete pomoći za 10 procentnih poena ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
- (a) u slučaju uspješnog ishoda, mjerom se mora predvidjeti da se avans vraća po kamatnoj stopi koja nije manja od diskontne stope koja proizilazi iz primjene Saopštenja Komisije o reviziji metode za utvrđivanje referentnih i diskontnih stopa⁶³;
 - (b) u slučaju da uspješnost prevazilazi ishod koji je definisan kao uspješan, predmetna država članica trebalo bi da zatraži isplatu iznosa koji je viši od iznosa otplate avansa uključujući kamatu prema važećoj diskontnoj stopi;
 - (c) u slučaju neuspjeha projekta avans ne mora da bude vraćen u cjelosti. U slučaju djelimičnog uspjeha otplata mora da bude srazmjerna stepenu ostvarenog uspjeha.
86. Da bi Komisija mogla da ocijeni određenu mjeru, ona mora sadržati detaljne odredbe o vraćanju u slučaju uspješnosti projekta, kojima se jasno definiše šta će se smatrati uspješnim ishodom na osnovu razumne i oprezne pretpostavke.

3.2.3.1.3. Fiskalne mjere

87. U mjeri u kojoj predstavlja državnu pomoć, intenzitet pomoći fiskalne mjere može se izračunati ili na osnovu pojedinačnih projekata ili, na nivou privrednog društva, kao odnos između ukupne poreske olakšice i zbira svih opravdanih troškova R&D&I koji su nastali u periodu koji nije duži od tri uzastopne fiskalne godine. U ovom drugom slučaju, fiskalna mjera se može primijeniti bez razlike na sve prihvatljive aktivnosti, ali ne smije da pređe važeći intenzitet pomoći za eksperimentalni razvoj⁶⁴.

3.2.3.1.4. Kumulacija pomoći

88. Pomoć se može dodeljivati istovremeno u okviru više šema pomoći ili kumulirati sa ad hoc pomoći, pod uslovom da ukupan iznos državne pomoći za aktivnost ili projekat ne prelazi gornje granice pomoći utvrđene u ovom okviru. Kao što je navedeno u tački 10, finansijska sredstva Unije kojima centralno upravljaju institucije, agencije, zajednička privredna društva ili drugi organi Unije, a koje nisu direktno ili indirektno pod kontrolom država članica, ne predstavlja državnu pomoć i ne bi ih trebalo uzimati u obzir. Ako se takva finansijska sredstva Unije kombinuju sa državnom pomoći, ukupan iznos javnog finansiranja koji se dodjeljuje za iste opravdane troškove, međutim, ne smije da pređe najpovoljniju stopu finansiranja utvrđenu važećim propisima Unije.
89. Infrastrukture za testiranje i eksperimentisanje koje sufinansiraju sredstva Unije, agencije, zajednička privredna društva ili druga organi Unije, mogu imati koristi od javne podrške do 100% opravdanih troškova ulaganja, pod uslovom da je potreban iznos ukupnog javnog finansiranja (tj. državna pomoć i drugi izvori javnog finansiranja) za projekat prikazan na osnovu vjerodostojne ocjene nedostataka u finansiranju kako bi se osiguralo da ukupan iznos javnog finansiranja ne dovede do prekomjerne nadoknade⁶⁵.
90. Kada su izdaci koji su opravdani za pomoć za R&D&I potencijalno u potpunosti ili djelimično opravdani i za pomoć u druge svrhe, za dio koji se preklapa važiće najpovoljnija gornja granica iz bilo kojih važećih pravila.
91. Pomoć za R&D&I ne smije se kumulirati sa podrškom *de minimis* u odnosu na iste opravdane troškove ako bi to dovelo do intenziteta pomoći koji bi premašivao granice iz ovog okvira.

⁶³ Saopštenje Komisije o reviziji metode utvrđivanja referentnih i diskontnih stopa (SL C 14, 19.1.2008, str. 6).

⁶⁴ U protivnom, kada fiskalna mjera pomoći razlikuje različite kategorije istraživanja i razvoja, odgovarajući intenziteti pomoći ne smiju se premašiti.

⁶⁵ Kao zaštitna mjera može se primijeniti mehanizam povrata sredstava.

3.2.3.2. Dodatni uslovi za individualnu pomoć

92. Za individualnu pomoć koju treba prijaviti, da bi se obezbijedila proporcionalnost nije dovoljna samo usklađenost sa nizom unaprijed definisanih maksimalnih intenziteta pomoći.
93. Kao opšte pravilo, a da bi utvrdila da li je pomoć proporcionalna, Komisija provjerava prelazili li iznos pomoći najmanji iznos potreban da bi projekat koji je dobio pomoć bio dovoljno profitabilan, na primjer tako što će omogućiti postizanje interne stope prinosa koja odgovara standardnoj ili minimalnoj stopi prinosa za određeni sektor ili određeno privredno društvo. U ovu svrhu se mogu koristiti i uobičajene stope prinosa koje korisnik zahteva u drugim R&D&I projektima, troškovi kapitala u cjelini ili prinosi koji se uobičajeni u datom sektoru. Svi relevantni očekivani troškovi i koristi moraju se uzeti u obzir tokom za vrijeme trajanja projekta, uključujući troškove i prihode koji proizilaze iz rezultata aktivnosti R&D&I.
94. Ako se dokaže, na primjer na osnovu internih dokumenata privrednog društva, da se korisnik pomoći suočava sa jasnim izborom između sprovođenja projekta za koji bi primio pomoć ili sprovođenja alternativnog projekta bez pomoći, smatraće se da je pomoć ograničena na minimum samo ukoliko iznos pomoći ne prelazi neto dodatne troškove sprovođenja predmetnih aktivnosti u poređenju sa hipotetičkim projektom koji bi se sproveo u odsustvu pomoći. Da bi utvrdila neto dodatne troškove, Komisija će uporediti očekivane neto sadašnje vrijednosti ulaganja u projekat koji prima pomoć i hipotetički projekat, uzimajući u obzir vjerovatnoću pojave različitih poslovnih scenarija⁶⁶.
95. Kada se pomoć dodjeljuje za projekte istraživanja i razvoja ili za izgradnju ili nadgradnju istraživačkih infrastruktura ili za izgradnju ili nadogradnju infrastrukture za ispitivanje i eksperimentisanje i kada Komisija može da utvrdi, na osnovu metodologije utvrđene u tač. 93 ili 94, da je pomoć strogo ograničena na najmanji potreban iznos, mogu se dozvoliti viši maksimalni intenziteti pomoći od onih propisanih u Prilogu II, i to do nivoa navedenih u sljedećoj tabeli:

	Malo preduzeće	Srednje preduzeće	Veliko preduzeće
Pomoć za R&D projekte			
Fundamentalno istraživanje	100%	100%	100%-
Primijenjena istraživanja	80%	70%	60%
- koja se sprovode u efektivnoj saradnji između privrednih društava (za velika prekogranična preduzeća ili saradnja sa najmanje jednim MSP preduzećem), ili između privrednih društava i istraživačke organizacije, ili	90%	80%	70%

⁶⁶ U posebnom slučaju, kada pomoć omogućava samo povećanje brzine sprovođenja projekta, poređenje bi trebalo uglavnom da odražava različite vremenske rokove u smislu novčanih tokova i odloženog ulaska na tržište.

- koja uključuju široku diseminaciju rezultata, ili			
- pod uslovom da se projekat R&D sprovodi u podržanim regionima koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora, ili	90% ili 85%	80% ili 75%	70% ili 65%
- pod uslovom da se projekat R&D projekat sprovodi u podržanim regionima koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora			
Pomoć za izgradnju i unapređenje istraživačke infrastrukture	60%		
- pod uslovom da najmanje dvije države članice obezbijede javno finansiranje, ili	70%		
- za istraživačke infrastrukture procijenjene i odabrane na nivou EU			
Pomoć za izgradnju i unapređenje infrastrukture za testiranje i eksperimentiranje	55%	45%	35%
- pod uslovom da najmanje dvije države članice obezbijede javno finansiranje, ili	65%	55%	45%
- za infrastrukture za testiranje i eksperimentisanje procijenjene i odabrane na nivou EU (koje pokrivaju sufinansiranje ili scenario tipa „pečat izvrsnosti“), i/ili			
- pod uslovom da infrastruktura za testiranje i eksperimentisanje pruža usluge prvenstveno MSP (najmanje 80% njenog kapaciteta je opredijeljeno za ovu svrhu)	70% (65+5) ili 60% (55+5)	60% (55+5) ili 50% (45+5)	50% (45+5) ili 40% (35+5)

96. Da bi dokazale da je pomoć ograničena na najmanji potreban iznos, države članice moraju da objasne na koji način je utvrđen iznos pomoći. Dokumentacija i proračuni koji se koriste za analizu podsticajnog efekta mogu se koristiti za ocjenu proporcionalnosti pomoći. Ukoliko se utvrđena potreba za pomoći odnosi uglavnom na poteškoće u privlačenju dužničkog finansiranja na tržištu, a ne na nedostatak

profitabilnosti, posebno primjeren način da se obezbijedi da je dodijeljena pomoć najmanja potrebna, može biti pružanje pomoći u obliku zajam, garancija ili povratnog avansa umjesto u bespovratnom obliku, kao što su bespovratna sredstva.

97. Kada postoji više potencijalnih kandidata za sprovođenje aktivnosti za koju se pruža pomoć, veća je vjerovatnoća da će se ispuniti uslov proporcionalnosti ukoliko se pomoć dodjeljuje na osnovu transparentnih, objektivnih i nediskriminatorskih kriterijuma.
98. Da bi se otklonili stvarni ili potencijalni, direktni ili indirektni poremećaji međunarodne trgovine, mogu se odobriti jači intenziteti od onih koji su načelno dozvoljeni ovim okvirom ako su, direktno ili indirektno, konkurenti koji se nalaze van Unije, za slične projekte primili pomoć u prethodne tri godine ili će primiti pomoć ekvivalentnog intenziteta. Međutim, kada postoji verovatnoća da će, imajući u vidu posebnu prirodu predmetnog sektora, do poremećaja međunarodne trgovine doći nakon više od tri godine, referentni period se može produžiti u skladu sa tim. Ako je to moguće, predmetna država članica mora dostaviti Komisiji dovoljno informacija kako bi joj omogućila da ocijeni situaciju, a posebno u pogledu potrebu da se uzme u obzir konkurentna prednost koju uživa konkurent iz treće zemlje. U slučaju da Komisija nema dokaze u vezi sa dodijeljenom ili predloženom pomoći, svoju odluku može donijeti i na osnovu posrednih dokaza.
99. Prilikom prikupljanja dokaza Komisija može koristiti svoja istražna ovlaštenja⁶⁷.

3.2.4. Transparentnost

100. Države članice na platformi Evropske komisije „modul za transparentnu dodjelu”⁶⁸ ili na sveobuhvatnoj veb stranici o državnoj pomoći, na nacionalnom i regionalnom nivou moraju da objave:

- (a) pun tekst odluke o dodjeli individualne pomoći ili odobrene šeme pomoći i odredbe za njenu primjenu, ili link na taj tekst;
- (b) sljedeće informacije o svakoj individualnoj pomoći dodeljenoj ad hoc ili u okviru šeme pomoći odobrene na osnovu ovog okvira i koja prelazi 100 000 EUR:
 - Naziv pojedinačnih korisnika⁶⁹:
 - ime,
 - identifikator korisnika pomoći.
 - Vrsta privrednih društava korisnika u trenutku dodjele pomoći:
 - MSP,
 - Veliko privredno društvo.
 - Region u kojem se korisnik nalazi na nivou NUTS II ili nižem

⁶⁷ Vidjeti član 25 Regulative Savjeta (EU) 2015/1589 od 13. jula 2015. godineo utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu člana 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (OJ L 248, 24.9.2015, str. 9).

⁶⁸ “Javna pretraga transparentnosti državne pomoći”, dostupna je na sljedećoj veb stranici: <https://vebgate.ec.europa.eu/competition/transparenci/public?lang=en>.

⁶⁹ Sa izuzetkom poslovnih tajni i drugih poverljivih informacija u propisno opravdanim slučajevima i uz saglasnost Komisije (Saopštenje Komisije od 1. decembra 2003. o profesionalnoj tajni u odlukama o državnoj pomoći, C(2003) 4582 (OJ C 297, 9.12.2003., str. 6).

- Glavni privredni sektor u kojem korisnik obavlja svoje djelatnosti (na nivou grane NACE)⁷⁰
- Element pomoći i, ako je različit, nominalni iznos pomoći, izražen u punom iznosu u nacionalnoj valuti⁷¹
- Instrument pomoći⁷²:
 - bespovratna sredstva/subvencija za kamatne stope/otpis duga,
 - zajam/povratni avansi/povratna pomoć,
 - jemstvo,
 - poreska olakšica ili oslobađanje od poreza,
 - rizično finansiranje,
 - drugo (navedite).
- Datum dodjele i datum objavljivanja
- Cilj pomoći
- Naziv davaoca pomoći
- Prema potrebi, naziv zaduženog subjekta i imena odabranih finansijskih posrednika
- Referenta oznaka mjere pomoći⁷³.

101. Države članice moraju da organizuju svoje sveobuhvatne internet stranice o državnoj pomoći, kao što je navedeno u tački 100, tako da omogućavaju jednostavan pristup informacijama. Informacije se objavljuju u obliku tabele u otvorenom mašinski čitljivom formatu koji omogućava da se podaci efikasno pretražuju, preuzimaju, preuzimaju i lako objavljuju na internet stranici, na primjer u CSV ili XML formatu. Široj javnosti mora biti dozvoljen pristup Web stranici, bez ograničenja, uključujući i prethodnu registraciju korisnika.

102. Za šeme u obliku poreskih olakšica, smatraće se da su uslovi navedeni u tački 100 podtačka (b) ispunjeni ako države članice objave potrebne informacije o pojedinačnim iznosima pomoći u sljedećim rasponima (u milionima EUR): [0,1 -0,5]; [0,5-1]; [1-2]; [2-5]; [5-10]; [10-30]; [30-60]; [60-100]; [100-250]; i [250 i više].

103. Informacije iz tačke 100 podtačka (b) moraju se objaviti u roku od šest mjeseci od datuma dodjele pomoći, ili, za pomoć u vidu poreskih olakšica, u roku od godine dana od dana dospijeca poreske prijave⁷⁴. Za pomoć koja je nezakonita, ali se naknadno utvrdi da je usklađena, države članice moraju objaviti ove informacije u roku od šest mjeseci od datuma odluke Komisije kojom se pomoć proglašava usklađenom. Da bi se omogućila primjena pravila o državnoj pomoći u skladu sa

⁷⁰ Regulativa (EZ) br. 1893/2006 Evropskog parlamenta i Savjeta od 20. decembra 2006. godine o uspostavljanju statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti NACE Rev. 2 i izmjenama i dopunama Regulative (EEZ) br. 3037/90 Savjeta, kao i nekih propisa EZ koji se odnose na posebne statističke oblasti (OJ L 393, 30.12.2006, str. 1).

⁷¹ Bruto ekvivalent pomoći ili, ako je primjenjivo, iznos ulaganja. Za operative pomoći može se navesti godišnji iznos pomoći po korisniku. Za fiskalne šeme ovaj se iznos može odobriti u okviru ograničenja navedenih u tački 143. Iznos koji se objavljuje je maksimalna dozvoljena poreska olakšica, a ne iznos koji se oduzima svake godine (npr. u kontekstu poreskog kredita objavljuje se maksimalni dozvoljeni poreski kredit, a ne stvarni iznos koji može zavisiti od oporezivog prihoda i varirati svake godine).

⁷² Ako se pomoć dodjeljuje u okviru više instrumenata pomoći, iznos pomoći navodi se po instrumentu.

⁷³ Koju je utvrdila Komisija u elektronskom postupku iz tačke 21.

⁷⁴ Ako ne postoji formalni zahtjev za godišnju prijavu, za potrebe unosa kao datum dodjele pomoći će se uzeti 31. decembar godine za koju je pomoć dodijeljena.

Ugovorom, informacije moraju biti dostupne najmanje deset godina od datuma kada je pomoć dodijeljena.

104. Komisija će na svojim internet stranicama objaviti link za internet stranice o državnoj pomoći iz tačke 101.

3.2.5. Provjera da li su specifični negativni efekti pomoći za R&D&I na konkurenciju i uslove trgovine svedeni na najmanju moguću mjeru ili izbjegnuti

3.2.5.1. Opšte napomene

105. Komisija će utvrditi tržišta na koje pomoć utiče, uzimajući u obzir informacije koje je država članica dostavila za predmetna tržišta proizvoda, odnosno tržišta na koja utiče promjena u ponašanju korisnika pomoći. Ako je određena inovativna aktivnost u oblasti R&D&I povezana s više različitih budućih tržišta proizvoda, uticaj državne pomoći će se razmatrati u odnosu na sva predmetna tržišta. Komisija će takođe utvrditi i pogođeno geografsko tržište, koje odgovara području na kojem posluju privredna društva s tržišta proizvoda na koje utiče pomoć i za koje su uslovi konkurencije dovoljno homogeni i jasno se razlikuju od susjednih područja.

106. Komisija će dodatno ocijeniti narušavanje konkurencije na osnovu predvidivog uticaja pomoći za R&D&I na konkurenciju između privrednih društava na predmetnim tržištima proizvoda i geografskim tržištima⁷⁵, na koje bi pomoć mogla negativno uticati, uzimajući u obzir i informacije koje su države članice dostavile o konkurentima i kupcima ili potrošačima na koje to utiče. Pri tome, Komisija prema potrebi može utvrditi i konkurentne interakcije (zamjene i dopune, uključujući i uzvodna ili nizvodna tržišta) gde je veća vjerovatnoća da će doći do poremećaja izazvanih mjerom pomoći.

107. Pomoć, generalno, omogućava korisniku pomoći da stekne konkurentsku prednost, između ostalog, (i) smanjenjem troškova proizvodnje; ili (ii) povećanim proizvodnim kapacitetom; ili (iii) razvojem novih proizvoda. Komisija smatra da će negativni uticaj pomoći prvo djelovati na konkurente. Iz tog razloga, Komisija bi prvo trebalo da se usredsredi na utvrđivanje stvarnih ili potencijalnih konkurenata korisnika pomoći na koje bi pomoć mogla negativno da utiče.

108. Komisija prepoznaje dva glavna potencijalna oblika narušavanja konkurencije i trgovine između država članica koje uzrokuje pomoć u R&D&I, odnosno narušavanja tržišta proizvoda i efekte lokacije. Objе vrste narušavanja mogu dovesti do neefikasnosti u raspodjeli sredstava, narušavajući ekonomske performanse unutrašnjeg tržišta, kao i do problema raspodjele, u smislu da pomoć utiče na raspodjelu privrednih aktivnosti između regiona.

109. Kada je riječ o narušavanju na tržištima proizvoda, državna pomoć za R&D&I može imati uticaj na konkurenciju u inovativnim procesima i na tržištima proizvoda na kojima se eksploatišu rezultati aktivnosti R&D&I.

3.2.5.1.1. Efekti na tržišta proizvoda

110. Državna pomoć za R&D&I može da ometa konkurenciju u inovativnim procesima i tržištima proizvoda na tri načina, tačnije narušavanjem konkurentskog procesa ulaska i izlaska, narušavanjem dinamičnih podsticaja za ulaganja i stvaranjem ili održavanjem tržišne moći.

(a) Narušavanje konkurentskih procesa ulaska i izlaska

111. Pomoć za R&D&I može spriječiti tržišni mehanizam da nagradi najefikasnije proizvođače i izvrši pritisak na najmanje efikasne proizvođače da poboljšaju svoj učinak, restrukturiraju ili napuste tržište.

⁷⁵ Ova analiza može, prema potrebi, da se odnosi na tržište inputa i tržište outputa.

Ovo bi moglo dovesti do situacije da, zbog dodijeljene pomoći, konkurenti koji bi inače mogli da ostanu, budu prinuđeni da napuste tržišta, ili da uopšte nikada ne uđu. Slično tome, državna pomoć može da spriječi neefikasne firme da napuste tržište ili ih čak podstaci da uđu na tržište i dobiju tržišni udio od inače efikasnijih konkurenata. Stoga, ako nije pravilno ciljana, pomoć za R&D&I može podržati neefikasna privredna društva i dovesti do tržišnih struktura u kojima veliki broj aktera radi znatno ispod nivoa efikasnosti. Dugoročno, miješanje u konkurentne procese ulaska i izlaska može ugušiti inovacije i usporiti poboljšanje produktivnosti u cijelom sektoru.

(b) *Narušavanje dinamičnih podsticaja*

112. Pomoć za R&D&I može narušiti dinamične podsticaje za ulaganje konkurenata korisnika pomoći. Kada privredno društvo dobije pomoć, vjerovatnoća njegovih uspješnih aktivnosti R&D&I generalno se povećava, što dovodi do povećanog prisustva na relevantnim tržištima proizvoda u budućnosti. To povećano prisustvo može dovesti do toga da konkurenti smanje obim svojih prvobitnih investicionih planova (efekat istiskivanja sa tržišta).

113. Nadalje, prisustvo pomoći može dovesti do toga da potencijalni korisnici budu previše samouvjereni ili da preuzmu više rizika. Dugoročni efekat na ukupni učinak sektora će u tom slučaju vjerovatno biti negativan. Stoga, ako nije pravilno usmjerena, pomoć za R&D&I može da podrži neefikasna privredna društva i na taj način da dovede do tržišnih struktura u kojima veliki broj učesnika na tržištu posluje znatno ispod nivoa efikasnosti.

(c) *Stvaranje ili održavanje tržišne moći*

114. Pomoć za R&D&I takođe može imati negativne efekte u smislu povećanja ili održavanja stepena tržišne moći na tržištima proizvoda. Tržišna moć je sposobnost da se utiče na tržišne cijene, proizvodnju, raznovrsnost ili kvalitet proizvoda i usluga ili druge parametre konkurencije u značajnom vremenskom periodu, a na štetu potrošača. Čak i kada pomoć ne jača tržišnu moć direktno, ona to može učiniti indirektno, obeshrabrujući ekspanziju postojećih konkurenata, podstičući njihov izlazak sa tržišta ili obeshrabrujući ulazak novih konkurenata.

3.2.5.1.2. Efekti na trgovinu i izbor lokacije

115. Državna pomoć za R&D&I takođe može da izazove narušavanje konkurencije i kada utiču na izbor lokacije. Ova narušavanja mogu da se pojave širom država članica kada se firme takmiče preko granica ili razmatraju različite lokacije. Pomoć usmjerena na premještanje djelatnosti u drugi region unutar unutrašnjeg tržišta ne može direktno da dovede do narušavanja na tržištu proizvoda, ali može da dovede do premještanja djelatnosti ili ulaganja iz jednog regiona u drugi.

3.2.5.1.3. Očigledni negativni efekti

116. U načelu, mjera pomoći i kontekst u kome se primjenjuje treba da se analiziraju kako bi se utvrdilo u kojoj mjeri se može smatrati da ima efekat narušavanja. Međutim, mogu se utvrditi određene situacije u kojima negativni efekti očigledno prevazilaze sve pozitivne efekte, što znači da se pomoć ne može smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem.

117. Konkretno, u skladu sa opštim načelama Ugovora, državna pomoć se ne može smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem ako je mjera pomoći diskriminatorna u mjeri koja nije opravdana njenom prirodom državne pomoći. Kao što je objašnjeno u odjeljku 3.1.3, Komisija stoga neće odobriti nijednu mjeru ako takva mjera ili uslovi koji su sa njom povezani podrazumijevaju kršenje relevantnog

prava Unije⁷⁶. Ovo se posebno odnosi na mjere pomoći u kojima je dodjela pomoći uslovljena obavezom da korisnik ima svoje centralno sjedište u određenoj državi članici (ili da u toj državi članici ima većinu poslovnih jedinica) ili da koristi nacionalne proizvode ili usluge, kao i za mjere pomoći koje ograničavaju mogućnost korisnika da koristi rezultate R&D&I u drugim državama članicama⁷⁷.

3.2.5.2. Šeme pomoći

118. Da bi bile usklađene sa unutrašnjim tržištem, šeme pomoći koje se moraju prijaviti ne smiju da dovedu do značajnog narušavanja konkurencije i trgovine. Konkretno, čak i kada se narušavanja mogu smatrati ograničenim na individualnom nivou (pod uslovom da je pomoć neophodna i proporcionalna za postizanje zajedničkog cilja), na kumulativnoj osnovi šeme pomoći mogu i dalje dovesti do visokog nivoa narušavanja. Takva narušavanja mogu, na primjer, biti rezultat pomoći koja negativno utiče na dinamične podsticaje konkurencije za inovacije. U slučaju šeme koja je usmjerena na određene sektore, rizik od te vrste narušavanja je još izraženiji.

119. Ne dovodeći u pitanje tačku 145, države članice stoga moraju pokazati da će svi negativni efekti biti ograničeni na minimum uzimajući u obzir, na primjer, veličinu dotičnih projekata, pojedinačne i kumulativne iznose pomoći, broj očekivanih korisnika, kao i karakteristike ciljanih sektora. Da bi se omogućilo Komisiji da procijeni moguće negativne efekte šema pomoći koje je potrebno prijaviti, države članice mogu da podnesu bilo koju procjenu uticaja, kao i naknadne evaluacije koje su sprovedene za slične prethodne šeme.

3.2.5.3. Dodatni uslovi za individualnu pomoć

3.2.5.3.1. Narušavanja na tržištima proizvoda

120. Za individualnu pomoć koju treba prijaviti, kako bi se omogućilo Komisiji da utvrdi i ocijeni potencijalno narušavanje konkurencije i trgovine, države članice treba da obezbijede informacije o (i) predmetnim tržištima proizvoda, odnosno tržištima na koja utiče promjena ponašanja korisnika pomoći; i o (ii) konkurentima i kupcima ili potrošačima na koje to utiče.

121. Prilikom ocjenjivanja negativnih efekata mjere pomoći, Komisija svoju analizu narušavanja konkurencije usmjerava na očekivani uticaj pomoći za R&D&I na konkurenciju između privrednih društava na predmetnim tržištima proizvoda. Komisija veći značaj pridaje rizicima za konkurenciju i trgovinu koji će se pojaviti u bliskoj budućnosti i koji će se vrlo vjerovatno ostvariti.

122. U mjeri u kojoj će određena inovativna djelatnost biti povezana sa više različitih budućih tržišta proizvoda, uticaj državne pomoći će se posmatrati na svim predmetnim tržištima. U određenim slučajevima na tehnološkim tržištima trguje se rezultatima aktivnosti R&D&I, na primjer u obliku prava intelektualne svojine, putem licenciranja patenata ili trgovine. U tim slučajevima Komisija može da razmatra i uticaj pomoći na konkurenciju na tehnološkim tržištima.

123. Komisija će koristiti različite kriterijume da ocijeni potencijalno narušavanje konkurencije, odnosno narušavanje dinamičnih podsticaja, stvaranje ili održavanje tržišne moći i održavanje neefikasnih tržišnih struktura.

(a) Narušavanje dinamičnih podsticaja

124. U svojoj analizi mogućeg narušavanja dinamičnih podsticaja, Komisija razmatra sljedeće elemente:

⁷⁶ Presuda Suda pravde od 22. marta 1977., *Iannelli & Volpi SpA protiv Ditta Paolo Meroni* (C-74/76, ECLI:EU:C:1977:51).

⁷⁷ Presuda Suda pravde od 10. marta 2005., *Laboratoires Fournier SA protiv Direction des verifications nationales et internationales* (C-39/04, ECLI:EU:C:2005:161).

- (i) *Rast tržišta*: što se više očekuje da će tržište rasti u budućnosti, manja je vjerojatnoća da će pomoć negativno uticati na podsticaje konkurenata, s obzirom na to da postoje brojne mogućnosti za razvoj profitabilnog poslovanja;
- (ii) *Iznos pomoći*: mjere pomoći koje uključuju značajne iznose pomoći vjerovatno će dovesti i do značajnih efekata istiskivanja sa tržišta. Značaj iznosa pomoći će se mjeriti uglavnom u odnosu na iznos koji su glavni učesnici na tržištu potrošili na slične projekte;
- (iii) *Blizina tržištu/kategorija pomoći*: što je mjera pomoći više usmjerena na djelatnosti koje se nalaze u blizini tržišta, veća je vjerojatnoća da će dovesti do značajnih efekata istiskivanja sa tržišta;
- (iv) *Otvoreni proces selekcije*: kada se pomoć dodjeljuje na osnov transparentnih, objektivnih i nediskriminatornih kriterijuma, Komisija će imati povoljniji stav;
- (v) *Barijere izlasku sa tržišta*: veća je vjerojatnoća da će konkurenti održati ili čak povećati svoje investicione planove kada su barijere izlasku na tržišta u inovacionom procesu velike. To može biti slučaj kada je veliki dio prethodnih ulaganja konkurenata vezan za neki određeni tok R&D&I;
- (vi) *Podsticaji za takmičenje za buduća tržišta*: pomoć za R&D&I može imati za posljedicu situaciju u kojoj konkurenti privrednog društva koje je korisnik pomoći odustanu od takmičenja za buduće tržište na kojem „pobjednik uzima sve”, s obzirom na to da prednost koju pruža pomoć, u smislu stepena tehnološkog napretka, privreda obima, mrežnih efekata ili vremena, smanjuje njihovu mogućnost da potencijalno uspješno uđu na to buduće tržište;
- (vii) *Diferencijacija proizvoda i intenzitet konkurencije*: kada su inovacije proizvoda više usmjerene na razvoj različitih proizvoda, koje se na primjer odnose na različite robne marke, standarde, tehnologije ili grupe potrošača, manje je vjerovatno da će to uticati na konkurente. Isto važi i za situaciju kada na tržištu postoji veliki broj efikasnih konkurenata.

(b) Stvaranje ili održavanje tržišne moći

125. Komisija se uglavnom bavi onim mjerama R&D&I koje omogućavaju korisniku pomoći da ojača svoju tržišnu moć na postojećim tržištima proizvoda ili da je prenese na buduća tržišta proizvoda. Stoga je malo vjerovatno da će Komisija, sa stanovišta konkurencije, tržišnu moć smatrati problematičnom, u slučajevima kada korisnik pomoći ima tržišni udio ispod 25 % i na tržištima gdje je tržišna koncentracija, mjerena Herfindal-Hiršmanovim indeksom (HHI) ispod 2 000.

126. U svojoj analizi tržišne moći, Komisija razmatra sljedeće elemente:

- (i) *Tržišna moć korisnika pomoći i tržišna struktura*: tamo gdje primalac pomoći već ima dominantan položaj na tržištu proizvoda, mjerom pomoći se može ojačati taj dominantan položaj daljim slabljenjem konkurentskog pritiska koje konkurenti mogu izvršiti na privredno društvo primaoca pomoći. Slično tome, mjere državne pomoći mogu imati značajan uticaj na oligopolističkim tržištima na kojima posluje samo nekoliko učesnika;
- (ii) *Nivo barijera za ulazak na tržište*: u oblasti R&D&I mogu postojati značajne barijere za ulazak novih učesnika. Te barijere uključuju pravne barijere za ulazak (posebno u vezi sa pravima intelektualne svojine), ekonomije obima, barijere pristupu mrežama i infrastrukturi i druge strateške barijere za ulazak na tržište ili širenje na njemu;
- (iii) *Moć kupca*: tržišna moć privrednog društva može biti ograničena i tržišnom pozicijom kupaca. Prisustvo jakih kupaca može poslužiti kao kontra argument zaključku o snažnoj tržišnoj poziciji ukoliko je vjerovatno da će kupci nastojati da drže dovoljan nivo konkurencije na tržištu;
- (iv) *Postupak selekcije*: mjere pomoći koje omogućavaju privrednim društvima sa snažnom tržišnom pozicijom da utiču na postupak selekcije, na primjer tako što imaju pravo da preporučuju privredna društva u postupku selekcije ili da utiču na tok istraživanja na način kojim se neopravdano zanemaruju alternativni putevi, mogle bi prouzrokovati zabrinutost Komisije.

(c) Održavanje neefikasnih tržišnih struktura

127. U svojoj analizi tržišnih struktura, Komisija razmatra da li se pomoć dodeljuje na tržištima koja imaju višak kapaciteta ili u sektorima u opadanju. Međutim, državna pomoć u situacijama kada tržište raste ili kada je vjerovatno da će državna pomoć za R&D&I promijeniti opštu dinamiku rasta, a posebno otisak emisija gasova staklene bašte u sektoru (u skladu sa saopštenjima o Evropskim zelenom planu i Evropskoj digitalnoj strategiji), posebno kao rezultat uvođenja novih tehnologija, na primjer za postizanje dekarbonizacije ili digitalizacije proizvodnje, ili oboje, bez povećanja kapaciteta, vjerovatno neće izazvati zabrinutost.

3.2.5.3.2. Efekti na izbor lokacije

128. Konkretno, kada se pomoć za R&D&I nalazi blizu tržišta, može doći do toga da neka područja imaju koristi od povoljnijih uslova u pogledu naknadne proizvodnje, naročito zbog relativno nižih troškova proizvodnje kao rezultat pomoći ili zbog viših nivoa aktivnosti R&D&I koje se sprovedu kroz pomoć. Ovo može dovesti do toga da se privredna društva odluče da prenesu svoje poslovanje na ta područja.

129. Efekti na izbor lokacije mogu biti važni i za istraživačku infrastrukturu i infrastrukturu za testiranje i eksperimentisanje. Ako se pomoć uglavnom koristi za privlačenje infrastrukture u određeni region na štetu drugog, pomoć neće doprinijeti podsticanju daljih aktivnosti R&D&I u Uniji.

130. U svojoj analizi individualne pomoći koju treba prijaviti, Komisija će shodno tome uzeti u obzir sve dokaze o tome da je korisnik pomoći razmatrao alternativne lokacije.

131. Isto tako, pomoć koja samo dovodi do promjene lokacije aktivnosti R&D&I na unutrašnjem tržištu bez promjene prirode, veličine ili obima projekta neće se smatrati usklađenom.

3.2.6. Razmatranje pozitivnih i negativnih efekata pomoći

132. Komisija ocjenjuje da li utvrđeni negativni efekti mjere pomoći na konkurenciju i uslove trgovanja nadmašuju pozitivne efekte planirane pomoći.

3.2.6.1. Utvrđivanje pozitivnih efekata koje treba uzeti u obzir

133. Postoji korelacija između ekonomskog rasta i ulaganja u R&D&I. Aktivnostma R&D&I povećava se produktivnost i podstiče ekonomski razvoj. Stoga je R&D&I važan faktor za privredna društva Unije da obezbijede ekonomski razvoj kroz razvoj novih proizvoda, tehnologija, usluga ili proizvodnih procesa odnosno oboje.

134. Ulaganja u R&D&I su od velikog značaja za razvoj svih sektora privrede, jer su snažno povezana sa produktivnošću.

135. Kao prvi korak testa ravnoteže, Komisija će ocijeniti pozitivne efekte pomoći na privrednu djelatnost za koju je dodijeljena pomoć, uzimajući u obzir aktivnost R&D&I koja je pokrenuta predmetnom mjerom pomoći, ili veličinu, obim ili brzinu projekat R&D&I koji će biti poboljšana mjerom pomoći.

136. Pored toga, Komisija može ocijeniti i da li pomoć donosi šire pozitivne efekte u vezi sa R&D&I. Ako takvi širi pozitivni efekti odražavaju ciljeve koji su sadržani u politikama Unije, kao što su Nova ERA za istraživanje i inovacije, Evropski zeleni plan, Evropska digitalna strategija i Nova industrijska strategija za evropske saopštenje, onda se može smatrati da pomoć za R&D&I usklađena sa takvim politikama Unije ima tako šire pozitivne efekte.

137. Komisija priznaje da su potrebna i privatna i javna ulaganja da bi se podržale i ubrzale aktivnosti R&D&I u području kritičnih tehnologija, čijim bi se uvođenjem na tržištu, olakšale digitalna transformacija industrije Unije i prelazak Unije na ekonomiju sa nultom ili niskom emisijom ugljenika, kao i na kružnu ekonomijusa nultom stopom zagađenja gdje je prirodni kapital zaštićen. Komisija ima pozitivan stav

kada su aktivnosti R&D&I koje podržavaju države članice u skladu sa Regulativom (EU) 2020/852 Evropskog parlamenta i Savjeta⁷⁸, što predstavlja jednu od mogućih metodologija za utvrđivanje aktivnosti R&D&I za tehnologije, proizvode ili druga rješenja za ekološki održive ekonomske djelatnosti.

138. Države članice koje razmatraju dodjelu državne pomoći za R&D&I, moraju jasno definisati cilj koji nastoje da ostavre, a posebno objasniti kako mjera namerava da promoviše R&D&I. Za mjere koje se sufinansiraju iz evropskih strukturnih i investicionih fondova, države članice se mogu osloniti na obrazloženje u relevantnim operativnim programima.
139. Komisija ima pozitivan stav o mjerama pomoći koje su sastavni dio sveobuhvatnog programa ili akcionog plana za stimulisanje aktivnosti R&D&I ili strategija pametne specijalizacije, a praćene su strogim ocjenama sličnih prethodnih mjera pomoći kojima je dokazana njihova efikasnost.
140. Komisija će smatrati da su pozitivni efekti državne pomoći utvrđeni kada se ona dodjeljuje za projekte ili aktivnosti koje direktno ili indirektno finansira Unija, odnosno Komisija, njene izvršne agencije, zajednička privredna društva osnovana na osnovu čl. 185 i 187 Ugovora, ili bilo koja druga tijela koja su nadležna za sprovođenje ako finansijska sredstva Unije nisu direktno ili indirektno pod kontrolom država članica.

3.2.6.1.1. Dodatna razmatranja za individualnu pomoć

141. Kako bi dokazale da individualna pomoć koja podliježe obavezi prijavljivanja („individualna pomoć koja se mora prijaviti“) doprinosi poboljšanju aktivnosti R&D&I, države članice mogu koristiti sljedeće indikatore, zajedno sa drugim relevantnim kvantitativnim ili kvalitativnim elementima:
 - (a) *povećanje veličine projekta*: povećanje ukupnih troškova projekta (bez smanjenja troškova korisnika pomoći u poređenju sa situacijom bez pomoći); povećanje broja ljudi zaposlenih na aktivnostima R&D&I;
 - (b) *povećanje obima projekta*: povećanje broja očekivanih rezultata projekta; povećanje nivoa ambicioznosti projekta što se dokazuje većim brojem partnera na projektu; povećanje prekograničnih aktivnosti R&D&I; veća vjerovatnoća naučnog ili tehnološkog otkrića ili veći rizik od neuspjeha (što je povezano sa dugoročnom prirodom projekta i neizvesnošću u pogledu njegovih rezultata);
 - (c) *povećanje brzine projekta*: završetak projekta zahtjeva manje vremena u poređenju sa vremenom koje je potrebno za završetak istog projekta koji se izvodi bez pomoći;
 - (d) *povećanje ukupnog iznosa potrošenih sredstava*: povećanje ukupne potrošnje za R&D&I od strane korisnika pomoći, u apsolutnom iznosu ili kao udio u prometu; promjene u budžetu određenom za projekat (bez odgovarajućeg smanjenja budžeta dodijeljenog drugim projektima).
142. Kako bi zaključila da pomoć doprinosi povećanju nivoa R&D&I u Uniji, Komisija će uzeti u obzir ne samo neto povećanje R&D&I-ja koje sprovodi privredno društvo, već i doprinos pomoći ukupnom povećanju potrošnje za R&D&I u predmetnom sektoru, povećanje prekograničnih aktivnosti R&D&I unutar Unije, kao i poboljšanje situacije u Uniji u vezi sa R&D&I u međunarodnom kontekstu. Zauzima se pozitivan stav u pogledu mjera pomoći za koje je predviđena javno dostupna *ek post* evaluacija pozitivnih efekata.

⁷⁸ Regulativa (EU) 2020/852 od 18. juna 2020. godine o uspostavljanju okvira za olakšavanje održivog ulaganja i izmjeni Regulative (EU) 2019/2088 (SL L 198, 22.6.2020, str. 13).

3.2.6.2. Poređenje pozitivnih i negativnih efekata pomoći

143. Konačno, Komisija će uporediti utvrđene negativne efekte mjere pomoći u smislu narušavanja konkurencije i uticaja na trgovinu između država članica (vidjeti odeljke od 3.2.1 do 3.2.5) sa pozitivnim efektima planirane pomoći (vidjeti odjeljak 3.2.6.1) na razvoj ekonomskih djelatnosti i privrede ili društva Unije, ili oboje, i donijeti zaključak o usklađenosti mjere pomoći sa unutrašnjim tržištem samo ako su pozitivni efekti veći od negativnih.
144. Ako se predloženom mjerom pomoći ne uklanja jasno utvrđen tržišni neuspjeh na odgovarajući i proporcionalan način, negativni efekti narušavanja konkurencije obično će biti veći od pozitivnih efekata mjere pa će Komisija vjerovatno zaključiti da je predložena mjera neusklađena.
145. Ukupna ravnoteža određenih kategorija šema pomoći može dodatno biti predmet naknadne (*ex post*) evaluacije kao što je navedeno u Odjeljku 4. U takvim slučajevima Komisija može ograničiti trajanje tih šema na četiri godine ili kraće uz mogućnost podnošenja ponovne prijave o njihovom produženju nakon toga.

4. EVALUACIJA

146. Kako bi se dodatno ograničilo narušavanje konkurencije i trgovine, Komisija može zahtijevati da šeme pomoći iz tačke 147. budu predmet naknadne evaluacije. Evaluacije će se sprovoditi za šeme u kojima je potencijalno narušavanje konkurencije i trgovine posebno veliko, odnosno za šeme u kojima postoji rizik od značajnog ograničavanja ili narušavanja konkurencije ako se njihovo sprovođenje blagovremeno ne preispita.
147. Naknadna evaluacija može biti potrebna za šeme sa velikim budžetima pomoći ili koje sadrže nove karakteristike, ili u slučajevima gdje su predviđene značajne tržišne, tehnološke ili regulativne promjene. U svakom slučaju, evaluacija će biti potrebna za šeme čiji je budžet državne pomoći ili obračunati rashodi veći od 150 miliona EUR u bilo kojoj godini ili 750 miliona EUR tokom njihovog ukupnog trajanja, tj. ukupnog trajanja predmetne šeme i svih prethodnih šema kojima je obuhvaćen sličan cilj i geografsko područje, počevši od 1. januara 2022. godine. S obzirom na ciljeve evaluacije i da bi se izbjeglo nesrazmjerno opterećenje za države članice, naknadne evaluacije su potrebne samo za šeme pomoći čije ukupno trajanje prelazi tri godine, počev od 1. januara 2022. godine.
148. Od zahtjeva za naknadnu evaluaciju može se odstupiti za šeme pomoći koje su direktan sljedbenik šeme koja pokriva sličan cilj i slično geografsko područje i za koju je sprovedena evaluacija, pa je za nju dostavljen konačni izvještaj o evaluaciji u skladu sa planom evaluacije koji je odobrila Komisija u kojem nisu utvrđeni negativni nalazi. Kada konačni izvještaj o evaluaciji šeme nije u skladu sa odobrenim planom evaluacije, ta šema se mora odmah suspendovati.
149. Cilj evaluacije treba da bude da se provjeri jesu li ostvarene pretpostavke i uslovi na kojima se zasniva usklađenost šeme, posebno u pogledu neophodnosti i efikasnosti mjere pomoći s obzirom na njene opšte i specifične ciljeve. Takođe bi trebalo da procijeniti uticaj šeme na konkurenciju i trgovinu.
150. Za šeme pomoći koje podliježu zahtjevu za evaluaciju u skladu sa tačkom 147. države članice moraju da dostave nacrt plana evaluacije, koji će biti sastavni dio Komisijine procjene šeme, kako slijedi:
- zajedno sa šemom pomoći, ako je budžet za državnu pomoć šeme veći od 150 miliona EUR u bilo kojoj godini ili 750 miliona EUR tokom njenog ukupnog trajanja;
 - u roku od 30 radnih dana od bilo koje značajne promjene koja povećava budžet šeme na iznos veći od 150 miliona EUR u bilo kojoj godini ili 750 miliona EUR tokom ukupnog trajanja šeme;
 - u roku od 30 radnih dana nakon evidentiranja u službenoj računovodstvenoj evidenciji rashoda u okviru šeme u iznosu većem od 150 miliona EUR u bilo kojoj godini.

151. Nacrt plana evaluacije mora biti u skladu sa zajedničkim metodološkim načelama Komisije⁷⁹. Države članice moraju objaviti plan evaluacije koji je odobrila Komisija.
152. Naknadnu evaluaciju mora da sprovede stručnjak nezavisan od davaoca pomoći na osnovu plana evaluacije. Svaka evaluacija mora da uključi najmanje jedan privremeni i jedan završni izvještaj o evaluaciji. Države članice moraju da objave oba izveštaja.
153. Konačni izveštaj o evaluaciji mora blagovremeno da se dostavi Komisiji kako bi se procijenilo eventualno produženje šeme pomoći, a najkasnije devet mjeseci prije isteka šeme. Ovaj period se može skratiti za šeme kod kojih je zahtev za evaluaciju pokrenut u posljednje dvije godine od njihove primjene. Tačno područje primjene i uslovi svake evaluacije utvrđuju se u odluci kojom se odobrava šema pomoći. U slučaju prijave naknadnih mjera pomoći sa sličnim ciljem mora se opisati način na koji se rezultati ove evaluacije uzimaju u obzir.

5. IZVJEŠTAVANJE I PRAĆENJE

154. U skladu sa Regulativom Savjeta (EC) br. 2015/1589⁸⁰ i Regulativom Komisije (EC) br. 794/2004⁸¹ države članice moraju da podnose godišnje izveštaje Komisiji.
155. Države članice moraju da vode detaljnu evidenciju o svim mjerama pomoći. Takva evidencija mora da sadrži sve informacije neophodne da se utvrdi da su ispunjeni uslovi u vezi sa prihvatljivim troškovima i maksimalnim intenzitetima pomoći. Ta evidencija mora da se čuva deset godina od datuma dodjele pomoći i mora se na zahtjev dostaviti Komisiji.

6. PRIMJENA

156. Komisija će načela i smjernice navedene u ovom Saopštenju primjenjivati za ocjenu usklađenosti svih prijavljenih pomoći za R&D&I u vezi sa kojima je pozvana da donese odluku nakon 19. oktobra 2022. godine. Nezakonita pomoć za R&D&I ocjenjuje se u skladu sa pravilima koja se primenjuju na dan kada je pomoć dodeljena.
157. U skladu sa članom 108 stav 1 Ugovora, Komisija predlaže državama članicama da prema potrebi izmijene svoje postojeće šeme pomoći za R&D&I kako bi obezbijedile usklađenost sa ovim okvirom najkasnije 6 mjeseci od stupanja na snagu ovog okvira.
158. Države članice se pozivaju da daju svoj eksplicitni i bezuslovni pristanak na odgovarajuće mjere iz tačke 157. u roku od dva mjeseca od datuma objavljivanja ovog okvira u *Službenom listu Evropske unije*. Ako ne dobije nikakav odgovor od država članica, Komisija će smatrati da se predmetna država članica ne slaže sa predloženim mjerama.

7. REVIZIJA

159. Komisija može odlučiti da revidira ili izmijeni ovaj okvir u bilo kom trenutku ako je to neophodno iz razloga povezanih sa politikom konkurencije ili da bi se uzele u obzir druge politike Unije i međunarodne obaveze ili iz bilo kog drugog opravdanog razloga.

⁷⁹ Radni dokument službi Komisije, Zajednička metodologija za evaluaciju državne pomoći, Brisel, 28. maja 2014. godine, SWD(2014) 179 final ili bilo koja kasnija revidirana verzija.

⁸⁰ Regulativa Savjeta (EU) 2015/1589 od 13. jula 2015. godine o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu člana 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (SL L 248, 24.9.2015, str. 9).

⁸¹ Regulativa Komisije (EC) br. 794/2004 od 21. aprila 2004. godine o primjeni Regulative Savjeta (EC) br. 659/1999 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu člana 93 Ugovora o EC (SL L 140, 30.4.2004, str. 1) .

PRILOG I

Prihvatljivi troškovi

Pomoć za R&D projekte	<ul style="list-style-type: none">(a) Troškovi osoblja: istraživača, tehničara i drugog pomoćnog osoblja u mjeri u kojoj su zaposleni na projektu.(b) Troškovi za instrumente i opremu, u mjeri u kojoj se upotrebljavaju za projekt i za period korišćenja u projektu. Ukoliko se ti instrumenti i oprema ne upotrebljavaju za projekt tijekom njihovog čitavog vijeka trajanja, prihvatljivim troškovima, obračunatim na osnovu dobre računovodstvene prakse, smatraju se samo troškovi amortizacije nastali u periodu trajanja projekta.(c) Troškovi zgrada i zemljišta, u obimu u kojem se koriste za projekat i za period korišćenja u projektu. U pogledu zgrada, prihvatljivim troškovima smatraju se samo troškovi amortizacije koji odgovaraju vremenu trajanja projekta, obračunati na osnovu dobre računovodstvene prakse. Za zemljište, prihvatljivi troškovi su troškovi komercijalnog prenosa ili stvarni kapitalni troškovi.(d) Troškovi istraživanja koje se sprovodi na osnovu ugovora, troškovi znanja i патената koji su kupljeni ili je za njih pribavljena licenca od trećih strana po uslovima 'van dohvata ruke', kao i troškovi konsultantskih i ekvivalentnih usluga koje se koriste isključivo za projekat.(e) Dodatni režijski troškovi koji su nastali direktno kao rezultat projekta.(f) Ostali operativni troškovi, uključujući troškove materijala, zaliha i sličnih proizvoda koji su nastali direktno kao rezultat projekta.(g) Posebno za R&D projekte relevantne/u vezi sa zdravljem¹⁵⁵: svi troškovi neophodni za R&D projekat tokom njegovog trajanja, između ostalog, troškovi osoblja, troškovi za digitalnu
-----------------------	--

¹⁵⁵ Istraživanje relevantno/vezano za zdravlje obuhvata istraživanje vakcina, medicinskih proizvoda i tretmana, medicinskih uređaja, bolničke i medicinske opreme, dezinfekcionih sredstava i zaštitne odjeće i opreme, kao i relevantnih inovativnih procesa za efikasnu proizvodnju potrebnih proizvoda.

	i računarsku opremu, za dijagnostičke alate, za alate za prikupljanje i obradu podataka, za usluge istraživanja i razvoja, za pretklinička i klinička ispitivanja (faze ispitivanja I-IV); ispitivanja faze IV su prihvatljiva sve dok dozvoljavaju dalji naučni ili tehnološki napredak.
Pomoć za studije izvodljivosti	Troškovi studija.
Pomoć za izgradnju i nadogradnju istraživačkih infrastruktura	Troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu.
Pomoć za izgradnju i nadogradnju infrastruktura za testiranje i eksperimentisanje	roškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu.
Pomoć za inovacije za MSP	<ul style="list-style-type: none"> (a) Troškovi za dobijanje, potvrđivanje i odbranu patenata i druge nematerijalne imovine. (b) Troškovi upućivanja visokokvalifikovanog osoblja iz organizacije za istraživanje i širenje znanja ili velikog privrednog društva na rad na aktivnostima R&D&I na novootvorenom radnom mjestu kod korisnika pod uslovom da se time ne zamjenjuje drugo osoblje. (c) Troškovi savjetodavnih usluga i usluga podrške za inovacije.

<p>Pomoć za inovacije procesa i organizacije poslovanja</p>	<p>(a) Troškovi osoblja u mjeri u kojoj je zaposleno na projektu.</p> <p>(b) Troškovi za instrumente i opremu, u mjeri u kojoj se upotrebljavaju za projekt i za period korišćenja u projektu. Ukoliko se ti instrumenti i oprema ne upotrebljavaju za projekt tijekom njihovog čitavog vijeka trajanja, prihvatljivim troškovima, obračunatim na osnovu dobre računovodstvene prakse, smatraju se samo troškovi amortizacije nastali u periodu trajanja projekta.</p> <p>(c) Troškovi zgrada i zemljišta, u obimu u kojem se koriste za projekat i za period korišćenja u projektu. U pogledu zgrada, prihvatljivim troškovima smatraju se samo troškovi amortizacije koji odgovaraju vremenu trajanja projekta, obračunati na osnovu dobre računovodstvene prakse. Za zemljište, prihvatljivi troškovi su troškovi komercijalnog prenosa ili stvarni kapitalni troškovi.</p> <p>(d) Troškovi istraživanja koje se sprovodi na osnovu ugovora, troškovi znanja i patenata koji su kupljeni ili je za njih pribavljena licenca od trećih strana po uslovima 'van dohvata ruke', kao i troškovi konsultantskih i ekvivalentnih usluga koje se koriste isključivo za projekat.</p> <p>(e) Dodatni režijski troškovi koji su nastali direktno kao rezultat projekta.</p> <p>(f) Ostali operativni troškovi, uključujući troškove materijala, zaliha i sličnih proizvoda koji su nastali direktno kao rezultat projekta.</p>
<p>Pomoć za inovativne klastere</p>	
<p>Pomoć za ulaganja</p>	<p>Troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu.</p>
<p>Operativna pomoć</p>	<p>Troškovi osoblja i administrativni troškovi (uključujući režijske troškove) koji se odnose na:</p> <p>(a) podsticanje klastera da bi se korisnicima olakšala saradnja, razmjena informacija i pružanje ili usmjeravanje specijalizovanih i prilagođenih usluga poslovne podrške;</p>

	<ul style="list-style-type: none">(b) promovisanje klastera radi povećanja učešća novih privrednih društava ili organizacija i povećanja vidljivosti;(c) upravljanje objektima klastera; i(d) organizovanje programa obuke, radionica i konferencija kako bi se podržala razmjena znanja, umrežavanje i transnacionalna saradnja.
--	---

PRILOG II

Maksimalni inteziteti pomoći

	Malo preduzeće	Srednje preduzeće	Veliko preduzeće
Pomoć za R&D projekte			
Fundamentalno istraživanje	100%	100%	100%
Industrijsko istraživanje	70%	60%	50%
- koja se sprovode u efektivnoj saradnji između privrednih društava (za velika prekogranična preduzeća ili saradnja sa najmanje jednim MSP preduzećem), ili između privrednih društava i istraživačke organizacije, ili - koja uključuju široku diseminaciju rezultata, ili	80%	75%	65%
- pod uslovom da se projekat R&D sprovodi u podržanim regionima koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora, ili - pod uslovom da se projekat R&D projekat sprovodi u podržanim regionima koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora	75% ili 80%	65% ili 75%	55% ili 65%
Eksperimentalni razvoj	45%	35%	25%
- koja se sprovode u efektivnoj saradnji između privrednih društava (za velika prekogranična preduzeća ili saradnja sa najmanje jednim MSP preduzećem), ili između privrednih društava i istraživačke organizacije, ili - koja uključuju široku diseminaciju rezultata, ili	60%	50%	40%
- pod uslovom da se projekat R&D sprovodi u podržanim regionima koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora, ili	50% ili 60%	40% ili 50%	30% ili 40%

- pod uslovom da se projekat R&D projekat sprovodi u podržanim regionima koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora			
Pomoć za studije izvodljivosti	70%	60%	50%
- u regionima koji primaju pomoć i koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora, - u regionima koji primaju pomoć i koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora	75% ili 80%	65% ili 75%	55% ili 65%
Pomoć za izgradnju i nadogradnju istraživačkih infrastruktura	50%	50%	50%
- pod uslovom da najmanje dve države članice obezbijede javno finansiranje, ili - za istraživačke infrastrukture ocijenjene i odabrane na nivou EU	60%	60%	60%
Pomoć za izgradnju i nadogradnju infrastruktura za testiranje i eksperimentisanje	45%	35%	25%
- pod uslovom da najmanje dve države članice obezbijede javno finansiranje, ili je infrastruktura za testiranje i eksperimentisanje ocijenjena i odabrana na nivou EU, i/ili	55%	45%	35%
- pod uslovom da infrastruktura za testiranje i eksperimentisanje pruža usluge prvenstveno MSP-a (najmanje 80% njenog kapaciteta je opredijeljeno za ovu svrhu)	60 % (55 + 5) ili 50 % (45 + 5)	50 % (45 + 5) ili 40 % (35 + 5)	40 % (35 + 5) ili 30 % (25 + 5)
Pomoć za inovacije za MSP	50%	50%	-
Pomoć za inovacije procesa i organizacije poslovanja - pomoć za velika privredna društva zavisi od efikasne saradnje sa najmanje jednim MSP-em	50%	50%	15%

Pomoć za inovativne klastere			
Pomoć za ulaganje	50%	50%	50%
- u regionima koji primaju pomoć i koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora,	55 % ili 65 %	55 % ili 65 %	55 % ili 65 %
- u regionima koji primaju pomoć i koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora			
Operativna pomoć	50%	50%	50%